АНГЕЛ КАРАЛИЙЧЕВ
ПРИКАЗКИ ОТ ЦЯЛ СВЯТ

chitanka.info

Този сборник съдържа приказки от цял свят, преразказани от Ангел Каралийчев и публикувани за първи път в книгата му „Съкровищница“ (1967 г.).

НАЙ-СТАРАТА ПРИКАЗКА НА СВЕТА
ЕГИПЕТСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Тази приказка е записана върху папирус в древния Египет преди близо четири хиляди години. Тя е най-старата народна приказка. Преведена от древноегипетски на руски език. Преводът е направен от И. С. Кацнелсон и Ф. Х. Менделсон. Озаглавена е „Лъвът и мишката“ и напомня много приказките на някогашния елински роб Езоп, но е хиляда и петстотин години по-стара от тях. Книгата, в която е напечатан руският превод, носи заглавие „Фараонът Хуфу и магьосниците — приказки, повести и поучения от древния Египет“.

Живял някога в планината един могъщ лъв. Той ходел всеки ден на лов и планинските животни се страхували от него.

Веднъж лъвът срещнал една пантера. Цялата й кожа била изпокъсана, а коремът й висял на парцали. От много рани тя била нито жива, нито мъртва. Лъвът я попитал:

— Какво е станало с тебе? Защо ти е изпокъсана кожата? Кой ти е изподрал корема?

Пантерата му отговорила:

— Човекът.

— Какво е туй човек? — повторно я запитал лъвът.

— Човекът е най-хитрото нещо — отвърнала пантерата. — Да не му падаш никога в ръцете!

Наежил се лъвът срещу човека, но затаил злобата си и тръгнал да го търси.

По пътя си той срещнал едно магаре и един кон. Около техните муцуни били замотани юзди с железни пръчки между зъбите.

— Кой ви е вързал тъй? — попитал лъвът.

— Нашият господар, човекът! — отговорили добичетата. Лъвът рекъл учудено:

— Нима човекът е по-силен от вас! Конят и магарето отговорили:

— Той ни е стопанин. Няма нищо по-умно от човека. Никога да не му падаш в ръцете!

Още повече се наежил лъвът срещу човека и отминал коня и магарето.

Насреща му се задали волът и кравата. Рогата им били заострени, ноздрите им — продупчени, а върху вратовете им тегнел хомот. Лъвът попитал кой ги е докарал до такъв ред, а те му отговорили, че тая работа е сторена от техния господар — човекът.

Отминал лъвът по-нататък и срещнал мечката. Ноктите й били отрязани, а зъбите — извадени. Лъвът я погледнал и викнал:

— Кажи ми, и от тебе ли е по-силен човекът?

— По-силен е! — отвърнала мечката. — Аз бях ратайкиня на един човек. Веднъж той ми рече: „Наистина, ноктите ти са много дълги, пречат ти на яденето. А пък зъбите ти са много слаби и не ти дават да похапнеш каквото искаш. Позволи ми да ги извадя и ще ти донеса два пъти повече храна, отколкото съм ти давал досега!“ Аз склоних да ми изкара зъбите. Но той, като ми взе зъбите и ноктите, нагреба пясък, хвърли го в очите ми и побягна. А пък аз с нищо не можех да го задържа.

Още повече се разгневил лъвът. Той напуснал мечката и тръгнал да търси човека.

Но скоро съзрял втори лъв прищипнат от едно планинско дърво. Разцепеният отгоре ствол на дървото бил захапал лапата на лъва и той се мъчел, защото не можел да я измъкне и да побегне.

Лъвът, който пристигнал, попитал:

— Как си попаднал в такава беда? Кой ти я докара до главата?

Вторият лъв му отвърнал:

— Докара ми я човекът. Пази се от него и не му вярва! Човекът е хитър. Никога да не му падаш в ръцете! Аз срещнах веднъж човека и го попитах с какъв занаят се прехранва. А той ми отвърна тъй: „Моят занаят не ми дава да остарея. Аз мога да ти направя такъв талисман, че след него ти няма никога да умреш. Трябва само да отсека ствола на ей онуй дърво. И дам ли ти да се докоснеш до такъв талисман — никога няма умреш!“ И ето го, наближи до туй планинско дърво, отсече го, разцепи ствола му с клин и ми викна: „Слагай тука лапата си!“ И аз

мушнах лапата си в цепнатината. Тогава човекът изби клина и дървото ми захапа лапата. А човекът, щом видя, че не мога да го подгоня, хвърли пясък в очите ми и ме остави.

Първият лъв, като чул тия думи, се разсмял и рекъл:

— О, човече, ако ти ми паднеш някога в лапите, ще ти се отплатя наведнъж за всичките обиди, които си нанесъл на планинските зверове!

И той продължил да търси човека. Но тъкмо в туй време му се пречнала под лапата една мишка, съвсем мъничка наглед и немощна. Лъвът посегнал да я смачка, но мишката му се помолила:

— Не ме смачквай, господарю мой! Ако ме изядеш, няма да се наситиш. Ако ме пуснеш, гладът ти няма да стане по голям. Но ако ми подариш живота, и аз донякога ще ти се отплатя с такъв подарък. Не ми прави зло, не ме убивай, защото, когато и да е, аз ще те отърва от беда.

Лъвът се присмял на мишката:

— Че какво можеш и направиш ти? Нали никои на земята не може да се бори с мене и да ми стори зло!

Но мишката му се заклела:

— Клетва давам, че ще те избавя от гибел, когато за тебе настъпи черен ден!

Лъвът сметнал всичко за шега, но си помислил:

„Ако я изям, не ще се наситя, затуй няма да я изям.“

И я пуснал да избяга.

Но случило се тъй, че един ловец, който ловял зверове с примки, изкопал яма тъкмо по пътя на лъва. Могъщият лъв пропаднал в ямата и паднал в ръцете на ловеца. Омотал го ловецът в една мрежа, здраво го вързал със сухи ремъци, а отгоре го затиснал със сурови кожени въжа.

Завързаният лъв лежал в планината и се мъчел. Тъкмо сега настъпило време мишката да изпълни клетвата си. Случаят поискал да се посмее над горделивите лъвски слова и завел при него мъничката мишка.

Мишката тогава казала на лъва:

— Не ме ли позна? Аз съм оная мъничка мишка, на която ти подари живота. Дошла съм да ти се отплатя. Ти си паднал в ръцете на човека, но аз ще те отърва от гибел. Трябва винаги да си признателен на оня, който ти е направил добро.

И се заловила да гризе мрежата на лъва. Тя прегризала всичките сухи ремъци, прегризала и суровите кожени въжета, с които бил омотан, и го отървала от мрежата. Сетне мишката се скрила в гривата на лъва и той бързо се втурнал с нея към планината.

Помисли си за малката мишка, най-слабата от всички планински жители, и, о, лъве, ти, дето си най-силен от зверовете в планината, помисли и ти какво чудо е признателността, на която дължиш живота си!

НОВОГОДИШЕН ПОДАРЪК
КИТАЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Всички посрещат Новата година с голяма радост и надежда.

На трапезата срещу Нова година седнаха да вечерят старият баща и неговите три дъщери. Дъщерите поднесоха на баща си чашка затоплено вино, а старият се усмихна и рече:

— Много съм ви благодарен, чеда мои, за трудовете, които полагате да бъде разтребен този дом, където живеем. Както е редно, според обичая сега аз ще ви поднеса по един новогодишен подарък. Подаръците са много скромни, но те са от сърце и вие ще покажете какво можете да направите с тях.

И като се вдигна, старецът отключи скривалището и изкара отвътре три вързопчета, в които беше грижливо завързал подаръците.

Девойките поеха подаръците, наведоха се, целунаха десницата на баща си и се дигнаха от трапезата. Пожелаха лека нощ на стареца и се прибраха в своята стая. Нетърпеливо разгърнаха вързопите с подаръците. Първа развърза своя подарък най-голямата. На устните й се изписа крива усмивка, когото видя, че в нейното вързопче бяха скътани три бакърени парички.

— Голям скъперник стана на стари години нашият баща. Подарява ми само три бакърени монетки. Какво можеш да направиш с тях? Поне да бяха сребърни… — въздъхна тя.

— И на мене подарява три бакърени парички. Ще ми стигнат да си купя само три пъти сладолед през лятото! — проговори средната.

— Всеки бащин подарък е скъп. А още по-скъпи са мъдрите думи, които татко изрече, когато ни поднесе новогодишните подаръци! — рече най-малката и притисна вързопчето до сърцето си.

Минаха дванадесет месеца. Отново настъпи Нова година. Този път старият баща поднесе на дъщерите пъстри колани, измайсторени от коприна. За ланшните малки подаръци не стана дума. Старецът сякаш ги беше забравил.

Изтекоха още две години. Девойките пораснаха.

За трети път настана новогодишна вечер. Когато всички се наместиха живи и здрави край трапезата, бащата изпи чашката със затопленото вино и се обърна към дъщерите си:

— Кажете ми, чеда, какво направихте с подаръците, които ви поднесох преди три години?

Най-възрастната се засмя и рече:

— Аз, татенце, едва си спомням за монетките, които затулих някъде преди три години и не ги намерих.

— Нищо не си спомням за ония нищо и никакви парички, с които още преди години си купих сладолед и го изядох — рече средната.

Тогава се намеси най-малката дъщеря и рече:

— Много съм ти благодарна, татко. С трите бакърени монетки аз купих теличката, която сега стои вързана в обора.

Двете сестри се спогледаха с голямо учудване.

— Как е възможно да купиш теличка само с три малоценни монети?

— Ще ви кажа — отвърна най-малката. — За трите бащи бакърени парички аз купих само едно жълтичко пухкаво патенце. Изхраних го. То порасна и стана патица. През цялото лято аз изнасях на пазара патешки яйца за продан. През есента имах пари и купих едно прасенце. За една година то ми порасна и стана голямо-голямо и тлъсто. Продадох го получиш толкова пари, с които можах да купя едно теленце. Миналата година го доведох и то израсна. Вече стана млада телица. Догодина, татко, ние ще имаме крава и всеки ден ще получаваме за закуска мляко и наше сирене. Ето какво направиха аз с трите медни парички, които получих преди три години като новогодишен подарък.

— Да си жива и здрава! — рече бащата и се просълзи.

Прегърна дъщеричката си и я целуна по челото.

Този беше неговият най-скъп новогодишен подарък.

ЗЛАТОРОЖКО
СААМСКА ПРИКАЗКА

Направил един старец от глина човек — с голям корем и голяма уста. Измайсторил го и го изправил навън до прозореца да съхне. Сетне отишъл при бабата и се похвалил:

— Погледни, старо, какъв човек съм направил.

Старицата дигнала очи, погледнала през прозореца към глинения човек и видяла, че той е оживял и отваря устата си. Много се изплашила и прехапала устни:

— Оле, старче, какво си сторил? Ами че този човек, дето си го направил, е жив. Той сега ще влезе при нас и ще ни налапа! Додето изрече тези думи, зад прозореца се чули тежки стъпки: туп-туп-туп!

Глинчо пристигал.

Бутнал вратата и влязъл вкъщи.

Погледнал насам-натам. В къта седял старецът и плетял мрежа, а бабичката му помагала.

Глинчо протегнал ръце, хванал стареца и старицата и ги погълнал заедно с ръцете, краката и мрежата, която плетели. Озърнал се да види дали има нещо друго за ядене и като не съзрял нищо, обърнал се назад и излязъл на улицата. А там се задали две момичета. Едното носело вода в стомна, другото — с кобилица. Отворил устата си Глинчо и двете налапал — едното заедно със стомната, а другото с кобилицата. Продължил пътя си по-нататък.

Насреща му се задали три бабички. Те носели кошници, пълни с ягоди. Глинчо протегнал ръце, натикал в устат си бабичките, заедно с ягодите.

И пак закрачил: туп-туп-туп!

Стигнал до трима рибари, които поправяли една лодка. И тримата ги налапал заедно с лодката.

На пътя му се мярнали още трима души — дървари, които сечели дърва. И на тримата видял работата — глътнал ги на бърза ръка заедно със секирите.

Вървял, вървял. Видял една планина, а на планината — млад елен с разклонени рога. Пасе тревица. Глинчо застанал срещу елена и викнал:

— И тебе ще изям, еленко! Слизай долу! А еленът отгоре му отговорил:

— Глинчо, Глинчо! Ти стой там, както си спрял, разтворил си по-широко устата, а пък аз ще скоча от планината и право ще се намъкна в устата ти!

Зарадвал се Глинчо и захванал да се смее: „Хи-хи-хи!“

Изправил се под планината, зяпнал по-широко и се загледал как еленът щял да скочи в гърлото му. Но еленът се засилил и като подскочил, здравата ударил Глинча по корем: „Трах!“

Глинчо се разклатил, паднал на гърба си и се пръснал на хиляди парчета.

И всичките живи хора, които излапал, мигом скочили на крака и се разбягали към къщи: старецът със старицата повлекли мрежата, момичетата със стомната и кобилицата хукнали, бабичките с ягодите, дърварите със секирите, рибарите плувнали с лодката, а най-подире им се втурнал еленът.

Тогава девойките донесли много злато, селяните позлатили еленовите рога и всички започнали да наричат юначния елен Златорожко.

ТРИМАТА ЛОВЦИ
РУСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Имаше едно време трима ловци — двамата брадати, третият без брада. Тръгнаха тия ловци да стрелят дивеч. Цял ден ходиха напразно. Най-сетне привечер гръмнаха една яребица. Накладоха огън. Стоплиха вода, попариха яребицата, оскубаха й перушината. Свариха я. Тогава дойде мъчнотията: как да я разделят? Яребицата е само една, а пък те — трима.

Брадатите продължиха:

— Хайде да дадем яребицата на тоя от нас, който най-дълго изтрае, без да каже нито една дума.

— Добре — съгласи се голобрадият.

Седнаха до огъня и млъкнаха. Минаха час, два, три — никой не отваря уста. Само се гледат в очите. По едно време голобрадият пресегна и измъкна яребицата от тенджерата. Посоли я. Разчекна я и започна да лапа. Той яде, а брадатите мълчат. Когато изяде цялата яребица, брадатите скочиха и нададоха вик:

— А бе ти каква направи?

— Изгубихте облога, приятели. Ето, че вие проговорихте първи. Няма защо да се сърдите. Яребицата се пада на мене според условието.

Брадатите наведоха глави.

На втория ден пак нарамиха пушките и тръгнаха по къра. В една долчина издебнаха два гълъба. Попариха ги, оскубаха им перушината, свариха ги в тенджерата и седнаха да си ги разделят. Но как да ги делят? Гълъбите само два, а ловците — трима. Най-сетне, след дълги препирни, единият от брадатите рече:

— Да оставим тази нощ гълъбите в тенджерата и да легнем да спим. Който от тримата сънува най-хубав сън, той ще вземе и двата гълъба. Съгласни ли сте?

— Съгласни сме — рекоха другите двама и легнаха край огъня. Настана нощ. Огънят полека почна да гасне. Голобрадият захърка

мъжката, а брадатите не смееха да заспят: те си биеха умовете кой какъв сън да измисли. Призори, надвещени от съня, и те задрямаха.

На другия ден, когато всички се дигнаха, голобрадият се обади:

— Хайде, разказвайте сега сънищата си! Първият, с по-дългата брада, заговори:

— Сънувах чудесен сън. Присъни ми се, че съм се превърнал на крилат кон. На раменете ми израсли криле, на краката ми — сребърни копита, а на шията ми — златна грива. Че като разтърсих гривата си, че като тропнах с крак и се дигнах към небето — за миг прелетях цялата равнина. На другия ден ме срещна един чуден юнак. Той бързо се метна на гърба ми и аз полетях пак към небето. Дигнах се толкова високо, че ми се зави свят и се пробудих.

Вторият брадат се обади:

— Хубав ти е сънят, ала моят е още по-хубав. Аз пък сънувах, че съм самият чуден юнак. Като те видях, че идеш към мене, метнах се на гърба ти и хванах златната ти грива. Хайде сега на небето! Че оттам пък отидохме на месечината. Тъкмо в туй време, гледам — двата гълъба летят край месечината. Подгоних ги аз, бре тук, бре там — цяла нощ скачахме от звезда на звезда, но не можах да ги хвана. Най-сетне се ядосах и се събудих.

Заговори най-сетне голобрадият:

— Ах, братя, какви хубави сънища сте сънували! Къде ще се меря аз с вас! Сънувам аз, че стоиме тримата до огъня. Не щеш ли — единият от вас се превърна на крилат кон и почна да тропа с крак. В туй време пък другият се превърна на чуден юнак и скочи върху гърба на крилатия кон. Дигнахте се към небето. Аз гледах нагоре, гледах, докато ми се изкриви вратът. И когато изчезнахте от очите ми, стана ми много мъчно за вас и горчиво заплаках. Сетне си рекох:

— Те вече никога не ще се върнат.

И изядох гълъбите. Изядох ги насън. Честна дума! Брадатите скочиха:

— Не може да бъде! Какво приказваш?

Но когато бръкнаха в тенджерата, те намериха само костите.

ТРИТЕ МИШЛЕТА
МОНГОЛСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Имаше три мустакати мишлета с дълги опашки. Те живееха в дълбока дупка, която се намираше в една нивичка, голяма колкото детска длан. През зимата върху мишата нивичка падна половин шепа сняг. Трите мишлета щом напече пролетното слънце, изскочиха от дупката и се заловиха да гребат снега с мишите си лопатки. По едно време неочаквано мишлетата намериха замръзнало парче масълце, голямо колкото грахово зърно, внесоха го в дупката и го предадоха на най-малкото мишле да го пази. Но щом двете по-големи мишлета излязоха навън пак да ринат снега, малкото им братче помириса масълцето, устата му се налях и то го изяде. По едно време уморените братлета влязоха пак в дупката и потърсиха масълцето. Щом разбраха, че най-малкото им братче се е съблазнило и го е изяло, те се ядосаха, започнаха да го тупат и го отведоха при съдията да го накаже.

Съдията седеше с увиснали бели мустаци и опашката му стигаше от стола до земята.

Той захвана да разпитва мишлетата защо са дошли. Първо се изправи най-голямото мишле и започна да говори.

— Ние сме трима братя.

— Каква голяма дружина! — извика съдията.

— Ние имаме нива, голяма колкото детска длан…

— Че вашата нива е цяла държава — плесна с ръце съдията.

— На нашата нива падна сняг колкото половин кривач!

— Ах — учуди се съдията, — там с бушувала същинска снежна виелица!

— Като изгря слънцето, ние изскочихме с лопати и захванахме да ринем снега.

— С много тежка работа сте се заловили! — поклати глава съдията.

— Неочаквано — пропищя средното мишле — намерихме в снега късче масло, голямо колкото грахово зърно.

— Вие сте намерили цяло съкровище! — усмихна се съдията.

— Предадохме го на най-малкия си брат и му поръчахме да го пази в дупката, докато се върнем.

— Какъв добър пазач! — промълви съдията.

— Но този пазач се съблазнил и излапал масълцето.

— Много лакомо мишле е вашият брат! — викна съдията.

— Тогава ние се нахвърлихме върху него и хубаво го натупахме.

— Вие сте водили истинска война! — затресе се съдията и издаде такава присъда: — Сключете мир помежду си не се бийте и живейте занапред като братя. А сега приберете се пак в мишата дупка!

ПЕТИМАТА ДОБРИ ПРИЯТЕЛИ
БИРМАНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Искате ли да чуете една приказка за петимата добри приятели?

Живееха в една къщичка петима братя.

Най-старият от тях беше по-силен и по-опитен от четиримата. Той нямаше висок ръст, но беше набит и як, затуй го наричаха Юначага.

Вторият брат носеше име Побойник, защото винаги първи показваше оня, с когото ще започнат бой при някое скарване.

Третият се наричаше Дангалак, защото всъщност той на ръст надминаваше всичките братя. Беше най-високият.

Четвъртият носеше име Богатия, защото беше най-загрижениият, най-внимателният и най-пестеливият.

Петият брат се наричаше Малчо, тъй като между другите изглеждаше най-мъничък.

Дълго време ходиха по света тези петима добри приятели, задружно работеха, заедно се хранеха и нощем лягаха да спят един до друг. Когато станаха големи, петимата братя започнаха да вършат подвизи, които учудваха мало и голямо.

Веднъж братята стигнаха до стените на някакъв голям и богат град, където царуваше много жесток цар.

Като погледна високите стени, които окръжаваха града Юначагата викна на четиримата си братя:

— Чуйте какво ще ви кажа! Доста сме яли и пили! Доста сме бродили по света и сме вършили дребни работи, от които няма да спечелим никаква слава Я хайде, братя да се заловим и да завладеем този град, където се е разположил елин много жесток владетел. Ние ще нападнем града и ще освободим неговите заробени граждани, които страдат под игото на своя цар. Съгласни ли сте?

— Съгласни сме! — отговориха дружно останалите четирима братя и наближиха до златните стени на града.

Най-напред се втурна Побойника и стъпи на Златната стена.

— Нека излезе царят на този град! — извика той и посочи към царския дворец.

— Защо ти е нашият цар? — отвърнаха много гласове отвътре.

— Ние сме дошли да се бием с него. Ние искаме да го победим.

— Тъй ли? — разсърдиха се царските слуги, разтвориха царските врати и се втурнаха с оръжия срещу петимата братя.

Пламна лют бой. Петимата братя се биеха задружно против царя и неговите телопазители. В този бой на първо място излезе и се отличи Най-високия. Един след друг той първи хващаше царските хора и ги пръскаше по бойното поле. Най-сетне жестокият цар дигна ръце нагоре и се призна за победен, а златният град въздъхна с облекчение, защото петимата братя му смъкнаха робските вериги.

Тогава петимата братя се събраха на съвет и почнаха да мислят кой да поеме управлението на града.

Четиримата казаха, че Юначагата трябва да управлява освободения град, защото той е най-якият, най-опитният и от другите е по-стар. Но Юначагата поклати глава и скромно отказа. Той предложи градът да бъде управляван от Побойника, защото той първи бе повикал царя на бой и започнал сражението.

Но и Побойника не рачи да поеме управлението. Той каза, че тази чест се пада на Най-високия, защото той се бе отличил по време на битката и донесъл победата.

Но и Най-висока не склони. Той каза, че в града има толкова много съкровища, които не се наема да преброи. По-добре ще бъде управителят на този град да стане Богатия.

Богатия също не пожела да управлява града. Нека поеме управлението Малчо.

— Нашият Малчо — извика той — е най-слабият от всичките братя. Той никога не може да си завладее друго царство.

— Дума да не става! — извика с тънкия си гласец Малчо. Какъв управител ще стана аз, когато съм толкова мъничък и слаб?

Дълго спориха добрите петима приятели и най-сетне стигнаха до единодушно съгласие: „Ще управляваме града — решиха те — задружно петимата.“

А сега, деца, погледнете своите ръце! Всяка ваша ръка има също петима добри приятели, готови вярно да ви служат. Ето вижте. Най-големият — той е палецът, най-силният и най-якият пръст на ръката.

Вашият показалец е Побойника, защото, когато искате да раздразните някого, го посочвате с показалец! Средният ви пръст е по-висок от другите, той е Най-високият от всички пръсти. Безименният пръст е Богаташа, защото върху него възрастните носят сребърни и златни пръстени. А ваше то кутре, то се знае, е Малчо, защото е такова мъничко, слабичко и смешно.

И тъй, деца, вие виждате, че имате на всяка ръка по петима добри приятели, които са готови да ви помогнат в работата. Те ще станат ваши неразделни помощници, когато тръгнете да си търсите късмета.

ПАН КОТАРАН
УКРАИНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Остарял пан Котаран. Излежавал се край огнището, мъркал и го мързяло да лови мишки. А мишките вече не се страхували от него. Цял ден тропали ръченица покрай малката възглавница, на която дремел, дърпали го за мустаците и когато захващали да играят на прескочи магаре, прескачали го като път. Веднъж стопанинът видял какво правят мишките и поклатил глава.

— Защо ми е на мене такъв котарак! — рекъл той. — Хайде, Котаране!

Натикал го в една торба и го отнесъл в гората.

Оставил го под едно дръвче. А Котаран жално захванал да мяучи. Чула го Кума-лиса и тозчас пристигнала.

— Ти кой си? — запитала тя.

Котаран се уплашил и козината му настръхнала:

— Аз съм пан Котаран.

Зарадвала се Лисана, че този гостенин е от господарски род, и се завъртяла около него.

— Искаш ли, пане Котаране, да заживеем заедно в гората? Аз ще те отведа в моята къща и всеки ден ще ти нося туйцък-онуйцък за ядене. Гладен няма да те оставя.

— Искам! — отвърнал Котаран и двамата тръгнали към Лисиния дом.

Там си заживели хубавичко: Кума-лиса угаждала за всичко на своя съпруг. Мъкнела кокошки от курниците, донасяла му нападали по земята малки пиленца, които силният вятър събарял от гнездата на птиците. Веднъж Лисана срещнала пред къщата си Зая-бая.

— Какво търсиш тука? — попитала тя.

— Дошъл съм да се поразговаряме. Ти ще ми разкажеш какви новини си научила, а пък аз ще ти поиграя заешко хоро. Пусни ме да вляза в къщурката ти.

— Недей влиза вътре, защото там има един мустака звяр, който ще те разкъса! — викнала Лисана.

— Как се казва звярът? — попитал заекът.

— Пан Котаран.

Додето Кума-лиса изговори името му, котаракът се показал на вратата — целият настръхнал.

— Кой е дошъл? — попитал той. — Доведи го тука — да му видя работата.

Зайо-байо обърнал гръб уплашен и хукнал в гората между дърветата. Там срещнал вълка, мечката и глигана.

— От кого бягаш? — запитали те запъхтения заек.

— От страшния пан Котаран бягам. Той се е настанил в къщата на Кума-лиса. Зъбите му са като тесли, ноктите му — като игли, а от очите му излизат пламъчета.

Горските зверове, като чули за опасния гостенин, се разтреперали от страх и за да умилостивят лютия съпруг на кумичката, решили да поканят на обяд Лисиното семейство. И захванали да се съветват какъв обяд да приготвят, че да се отсрамят пред новия съсед.

— Аз — викнал вълкът — ще донеса една агнешка плешка да сварим чудесен борш.

— От мене искайте цвеклото и картофите! — изгрухтял глиганът.

— Аз ще донеса мед, за да се подсладят гостите най на края — обещала Мецана.

— Къде отиваш, хей? — попитал го вълкът.

— Отивам да донеса зелка! — отвърнал заекът и се изгубил.

Запретнали се всичките горски зверове и сготвили в голямата тенджера ядене за важния гостенин. Когато яденето било готово, захванали да се сговарят кой да иде и да доведе пан Котаран и Кума-лиса.

— Аз не мога, защото съм дебела и се задъхвам при ходенето! — казала мечката.

— Аз не съм за пред хора, защото носът ми е много дълъг — поклатил глава глиганът.

— Аз пък съм толкова стар, че вече оглушах! — изръмжал вълкът.

— Хайде, Зайко, ти си най-млад и пъргав! — подканили всички Зая-бая.

Отишъл заекът, спрял пред Лисанината къщурка и тихичко почукал с предната си мека лапичка. Кума-лиса го видяла как е застанал на задните си лапички.

— Ти защо си дошъл? — попитала го тя.

— Вълкът, мечката и глиганът канят тебе и пана Котарана на обяд! — бързо изговорил Зайо-байо и се втурнал да бяга. Но щом стигнал при другите зверове, мечката му рекла:

— Да не си забравил да поръчаш на гостите да си вземат лъжици за чорбата!

— Ах! — плеснал с лапите си Зайо-байо. — Забравил съм.

И отново се втурнал назад. Пак приближил до къщурката на Кума-лиса и викнал през прозорчето:

— Да не забравите лъжици за яденето!

— Добре, добре! Няма да забравим! — отговорила лисицата и захванала да се тъкми. Начервила си муцунката, метнала си лисичата кожа. А пан Котаран си разчорлил косата и запалил в очите си две зелени огънчета.

Хванали се двамата подръка и тръгнали. Като наближили угощението, всичките горски зверове си глътнали от страх езиците.

— Бягайте да бягаме! Този страшен звяр ще ни изяде! — ревнал вълкът, първи изтрополил в гората и клекнал под едно дърво, мечката се покатерила бързо на дървото, глиганът се потулил под масата, а Зайо-байо се мушнал в дупката си. Котаран щом подушил вареното месо захванал да мяучи, хвърлил се към тенджерата и се заловил да яде.

Горските зверове го гледали уплашено и си шепнели:

— Вижте го какъв е страшен! Целия свят с готов да изяде!

А пан Котаран се наял с агнешки борш, изпил всичката суроватка от делвата и легнал да спи на масата. В туй време под масата лежал глиганът и полекичка мърдал опашката си. Котаран усетил мърдането, отворил очите си и помислил, че долу шава мишка. Тихичко се дигнал и с един скок се хвърлил върху глигана. Но горският звяр изревал и търтил да бяга. Котаран се изплашил и се метнал да дървото, където се била скрила мечката. Мечката се опитала да се изкачи още по на високо, но едно тънко клонче се счупило и тя се съборила на земята. Паднала тъкмо там, където се бил скрил вълкът.

— Помогни ми, Боже! Настана моят край! — ревнал вълкът и търтил да бяга.

Подире му се втурнал Зайо-байо. Но Кумчо-вълчо бягал толкова бързо, че заекът не можал да го настигне.

В туй време пан Котаран и Кума-лиса пак седнали на масата, похапнали си още мед и масълце и си тръгнали. Когато мечката, глиганът, вълкът и заекът се върнали у дома си, почнали да си говорят.

— Нищо и никакъв звяр — рекли те, — толкова е мъничък, а без малко щеше да ни излапа всичките. Страшно нещо!

КИЛИМАРЯТ ОТ ИНДИЯ
ИНДИЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живял в Южна Индия някога един тъкач, който бил голям майстор на килими. Той произвеждал чудесни килими, но ги правел много бавно — по един на година, — затуй печалбата му била слаба и парите за издръжката му не стигали.

Веднъж, когато килимарят завършил един от най-хубавите свои килими, ненадейно неговият стан се строшил.

Тъкачът бил сиромах човек и наместо да се оплаква от съдбата си, грабнал секирата и се упътил към гората да търси някое по-здраво дърво, от което да си направи нов тъкачен стан. Много дървета разгледал, докато най-сетне очите му се спрели на един висок чемшир, който растял върху самия морски бряг.

— Ей го дървото, от което ще си направя стан! — извикал радостно тъкачът и пристъпил към него.

Но щом замахнал със секирата си, изведнъж чул глас на невидим човек, който му казал:

— Пощади дървото, майсторе!

— Кой ми каза тия думи? — попитал килимарят учуден.

— Аз съм горският вълшебник. Това чемширово дърво е моят дом, в който живея. Защо искаш да го отсечеш!

Изплашен, килимарят отпуснал секирата си и отвърнал:

— Аз избрах това дърво, от което искам да си направя нов стан. Ако не сторя това, не ще мога да довърша килима си и да го продам. Тогава моето домочадие ще бъде принудено да гладува. Невидими горски вълшебнико, махни се от туй място, а пък аз ще отсека чемшира.

— Моля ти се, не посягай на този чемшир! Тука ми е толкова добре. Вятърът духа откъм морето и на това място е прохладно и в най-горещия ден. По-добре искай от мене каквото желаеш и аз ще изпълня желанието ти! — обадил се пак гласът на горския вълшебник.

Килимарят помислил и склонил, но казал, че най-напред ще се върне вкъщи да се посъветва с жена си.

По пътя килимарят срещнал своя приятел — бръснаря.

— Къде бързаш? — попитал го бръснарят.

— Не ме спирай! — отвърнал килимарят. — Отивам си вкъщи да се посъветвам с жена си какво да поискам от горския магьосник, който ми е в ръцете.

— Искай от него едно царство! — извикал бръснарят. — Тогава ти ще станеш цар, а пък мене ще направиш съветник и двамата ще се радваме на всичките блага в този свят!

— Може би имаш право — отвърнал килимарят, — но аз най-напред ще ида да се посъветвам с жена си.

— Какво приказваш, приятелю! Потребен ли е съветът на жената?

— Ти навярно имаш право, но аз все пак ще ида да се посъветвам с жена си. — И завил към своя дом.

— Какво да поискам от горския магьосник? — попитал килимарят жена си. — Моят приятел, бръснарят, ми каза: поискай от него да те направи цар!

— Ех, че глупав бръснар! Не го слушай! Нима не знаеш с какви грижи е изпълнен животът на един цар? Отвсякъде го заобикалят предатели и ласкатели. Никак не е радостен живота на един цар!

— Добре го каза, скъпа жено! Предатели и ласкатели! Тогава кажи ми, какво да поискам от вълшебника?

— Ти — отвърнала жената — най-много обичаш на този свят да тъчеш килими. Така ли е?

— Да, имаш право — отговорил килимаря!

— Всички хвалят твоята работа и на драго сърце ти купуват килимите. Но повече от един килим в годината не можеш да изтъчеш. Затуй е сиромашки нашият дом. Като намериш в гората този магьосник, помоли го да ти даде такъв стан, с който ще можеш да тъчеш толкова килими, колкото поискаш, и по тях да цъфтят най-хубавите образи, каквито досега не са виждали хората!

Килимарят поклатил доволен глава, защото съветът на неговата жена му допаднал, и се упътил към морския бряг, където се намирало чемшировото дърво. Но колкото повече наближавал, толкова по-тежко му ставало на душата.

„Ще ми даде горският магьосник един чудесен стан — си размислял той, — този стан ще тъче килими и чудесни образи ще рисува, но аз какво ще правя? Ще ходя по пазара да продавам килимите и да трупам пари! Тази работа не е за мене!“ — рекъл си килимарят и толкова горчиво му станало на сърцето, че когато стигнал до чемшировото дърво, изправил се и високо извикал:

— Вълшебнико, нищо не искам от тебе! Щом като не ти е по волята да отсека дървото, където живееш, помогни ми поне да поправя моя стар тъкачен стан, който се строши!

— Съгласен съм! Ще изпълня молбата ти! — отговорил горският магьосник.

И щом се прибрал в къщата си, килимарят се втурнал към своя стар стан. Намерил го поправен и готов за нови килими. Килимарят седнал, заловил се да тъче и забравил за всичко на света. По цели дни и до късни нощи той тъчел, додето не завършил своя хубав килим. Не усещал нито стъпките на жена си, нито идването на своя приятел бръснаря, който от време на време надничал и гледал украсата на последния му килим.

Като свършил работата, килимарят дълго гледал своето ново произведение, сетне се усмихнал и викнал:

— Никой няма да разбере колко съм щастлив сега! Аз можех да стана цар; тогава щях да имам огромни богатства, много роби и ласкатели, но нямаше да имам нито един истински приятел! Горският магьосник можеше да ме направи богаташ, но тогава аз щях да се лиша от спокойствие, защото винаги щях да треперя да не загубя богатството си. Кое щастие може да се сравни с моето, когато виждам прекрасните образи на килимите си и чувам как мало и голямо хвали работата ми. Не току-тъй народната мъдрост гласи: „Само с труд човек може да превърне на действителност своите желания!“

Много години живял тъкачът от Индия. Богатство той не натрупал. Но той бил честит, защото килимите, които тъкал, били по-хубави от златните монети, с които му плащали за положения труд, и като се радвал на своите килими, винаги забравял, че е беден човек. Славата на неговото изкуство се понесла навсякъде в страната и дори след смъртта му народът дълго си спомнял какви хубави и трайни килими е тъкал безкористният тъкач от Южна Индия.

ОМАГЬОСАНАТА ЖАБА
РУСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

В едно царство далечно, отвъд девет планини и девет морета, живееше стар стопанин със своята невеста. Тя му роди трима сина. И тримата бяха юнаци, стройни, толкова хубави, че не можеш нито с очи да им се нагледаш, нито с перо да ги опишеш.

Най-малкият се казваше Иван.

Веднъж бащата повика своите трима сина и рече:

— Мои мили синове, вземете и тримата по една стрела! Опънете лъковете и пуснете стрелите на различни страни! Където паднат стрелите — там идете да си дирите невести.

Пусна стрела първо най-големият брат. Стрелата писна и падна в един болярски двор, тъкмо под трема на болярската дъщеря.

Пусна стрела вторият брат. Стрелата писна и падна в двора на един богат търговец, падна до прозореца, на който стоеше една стара мома — дъщерята на търговеца.

Пусна стрела най-малкият брат Иван. Издигна се стрелата към небето и — туп! — цамбурна в едно кално блато. Тозчас я подхвана една жаба-кекерица.

Тогава Иван рече:

— Как ще се оженя за тази жаба? Тя не ми е прилика.

— Ще се ожениш! — строго заповяда бащата. — Такъв ти е късметът.

Дигнаха сватба тримата братя. Най-големият взе болярската дъщеря. Средният се ожени за дъщерята на търговеца, а Иван прибра жабата кекерица.

Повика бащата своите трима синове и им поръча:

— Хайде сега кажете на жените си утре да ми умесят по една пита бял мек хляб.

Върна се Иван вкъщи невесел. Обронил глава. Нещо го дави.

— Ква-ква-ква! Миличък Иване, какво ти е толкоз докривяло? — попита го жабата. — Да не си чул от баща си някоя противна дума?

— Как да не ми е криво, как да не ми е мъчно — отвърна Иван, — като е поръчал баща ми утре да му умесиш една пита мек хляб.

— Не тъгувай, съпруже! Легни си да спиш: утрото е по-мъдро от вечерта.

Нареди жабата леглото и когато Иван заспа, тя смъкна своята жабешка кожа и се превърна в чудна хубавица, по-хубава от месечината. Излезе на балкона и се провикна високо:

— Мои стари помощници, мои скъпи бавачки, скоро се пригответе и елате тука да умесите един хубав хляб за свекъра! Ще го месите такъв, какъвто съм яла в дома на родния си баща.

Сутринта, когато се пробуди Иван, хлябът беше отколе готов и тъй хубаво изпечен, че по-хубав хляб не е печен. По хляба бяха изписани чудни рисунки, а отстрани се виждаха руските градове и крепости.

Бащата благодари на най-малкия си син за чудесния хляб и поръча на тримата си синове:

— Кажете на вашите невести още тая нощ да ми изтъкат по една черга от коприна.

Иван повторно се върна невесел, с наведена глава, с тъжни очи.

— Ква-ква-ква! Миличък Иване, какво ти е толкова докривяло. Да не си чул от баща си някоя противна дума?

— Как да не ми е криво — отвърна Иван, като моят баща заповяда за една нощ за му изтъчеш цяла черга от коприна.

— Не тъгувай, съпруже, ами лягай да спиш! Утрото е по-мъдро от вечерта — рече жаба-кекерица.

Нареди му леглото и когато съпругът заспа, отново смъкна своята жабешка кожа, превърна се в невиждана хубавица, излезе на балкона и се провикна с висок глас:

— Мои стари слугини-бавачки, по-скоро пригответе един стан и изтъчете, додето пропеят трети петли, една черга копринена. Нека да бъде такава, на каквато съм седяла, когато бях в бащиния си дом!

Както поръча хубавицата, тъй и стана.

На другия ден, когато се пробуди младоженецът Иван, чергата беше готова. Толкова хубава черга никъде по света нямаше. Със злато

и сребро я бяха украсили тъкачите и който я погледнеше — очите му оставаха в нея.

Старият баща разгледа чергата, благодари на Ивана и изрече нова поръка:

— Утре да се явите пред мене и тримата заедно с невестите си!

Върна се отново Иван при жабата невесел, с наведена глава.

— Ква-ква-ква! Съпруже Иване, какво си навел глава? Да не си чул противна дума от твоя баща?

— Как да не ми е мъчно, как да не ми е тъжно, като поръча баща ми утре да се явя пред него заедно с тебе. Как ще изляза с такава невеста пред очите на хората?

— Не тъжи, миличък, ами лягай да спиш! А утре излез сам пред баща си. Аз ще дойда след тебе. Щом чуеш трясък и гръм — да речеш: моята жабичка пристига в една кутийка с четири колелца.

На другата сутрин пристигнаха при баща си най-напред по-големите братя с невестите си: облечени, нагиздени. Изправиха се до Ивана и започнаха да му се смеят:

— А бе, братко, защо си дошъл без невестата си? Поне да беше я вързал в една кърпичка, че да ни я покажеш. Къде пък я намери толкова хубава. Навярно си обходил всичките блата.

Изведнъж се разнесе голям трясък и гръм. Целият дом се разлюля. Звъннаха стъклата. Гостите наскачаха и не знаеха какво да правят. Само Иван не се уплаши, ами рече: — Не се бойте, скъпи гости! Това не е гръмотевица небесна, ами е моята жабичка. Тя пристига, седнала в една кутийка с четири колелца.

Погледнаха навън гостите и що да видят — пред вратата спира колесница с шест коня, а от колесницата излиза невиждана хубавица, дето не може да се опише с перо. Като влезе при гостите, хубавицата хвана Ивана за ръка и го поведе към дъбовите маси, където беше наредена трапезата.

Започнаха всички да ядат, да пият и да се веселят. Ивановата невеста дигна една чаша с вино, отпи половината, а остатъка изля в левия си ръкав. След туй изяде едно крило от лебед и костта скри в десния си ръкав. Щом видяха тези хитрини, невестите на по-големите братя сториха същото.

Дигна се хубавицата да играе с младоженеца Иван. Размаха лявата си ръка, изсипа виното и от него се образува цяло езеро.

Размаха дясната си ръка — изтърси костта и мигом в езерото заплуваха лебеди. Бащата и гостите останаха с отворени уста от невиждането чудо.

Дигнаха се тогава по-старите невести. Размахаха левите, си ръкави и плиснаха виното върху главите на гостите, размаха десните си ръце и изтърсиха костите пак върху гостите. Една кост удари бащата по лицето. Той се разсърди, скочи и прогони снахите си.

Тъкмо в туй време Иван изварди най-сгодната минута, затече се към своя дом, намери жабешката кожа и я изгори в огъня. Подир малко пристигна невестата му, почна да търси тук кожа, там кожа — няма я жабешката й премяна.

Натъжи сс хубавицата и рече на Ивана:

— Ох, миличък, какво си направил? Ако беше още малко почакал, аз щях да бъда завинаги твоя, но сега прощавай! Ще ме търсиш през девет земи в десетата: ще търсиш безсмъртния магьосник.

Щом изрече тези думи, хубавицата се превърна в бял лебед и изхвръкна през прозореца.

Иван заплака горчиво и тръгна, където му видят очите. Вървя що вървя — насреща му се зададе един побелял старец.

— Добър ден — рече старецът. — Накъде отиваш, към коя страна си се упътил?

Клетникът му разказа своето нещастие.

— Ех, Иване! Защо си запалил жабешката кожа!? Не ти е било работа да я буташ, защото не ти си й облякъл жабешката премяна. Твоята невеста се е родила по-хитра от баща си, затуй е наказана. Нейният баща е поръчал да я превърнат на жаба и да остане жаба до три години. Сега вземи туй кълбо и го търкулни! Където иде кълбото — и ти бягай след него!

Иван благодари на стареца и тръгна подир кълбото. Вървя, вървя през полето, срещна най-напред една мечка.

— Я да убия аз тази мечка! — си рече Иван. А мечката му продума:

— Не ме убивай, Иване, защото все някога и аз може да ти потрябвам.

Тръгна младият човек по-нататък. Гледа — над него лети една патица. Дигна лъка си и се приготви да пронижe патицата с една

стрела, но тъкмо в туй време тя му проговори с човешки глас:

— Не ме убивай, Иване! Ще дойде време, когато и аз ще ти потрябвам.

Смили се Иван над патицата и не я прониза със стрелата. Потегли по-нататък. И гледа — бяга един бърз заек — прескача храстите. Дигна отново своя лък, ала заекът му проговори с човешки глас:

— Не ме убивай, Иване, защото ще дойде ден и аз да то потрябвам.

Пощади Иван и заека. Упъти се по-нататък към синьото море. Гледа — на пясъка лежи една риба-щука. Лежи и умира.

— Ах, Иване, смили се над мене и ме хвърли в морето! — с премалял глас рече щуката.

Иван я хвърли в морето и тръгна по брега. А кълбото се въртеше и развиваше пред него. По едно време кълбото се търкулна към една къщурка. Стои си къщурката върху два кокоши крака и се обръща насам-нататък.

Иван се провикна:

— Къщурке-мащурке, застани пред мене, както е прилично: с предната си част се обърни към мене, а със задната към морето!

Къщурката изпълни поръчката на младия човек. Тогава той влезе вътре и гледа — върху печката седнала магьосницата баба Яга, носът й забит в тавана. Седи и си точи зъбите.

— Хей, юначе, какъв вятър те донесе при мене? — попита тя гостенина.

— Ах ти, стара вещице! Най-напред слез да ме нахраниш, да ме напоиш и да ме изкъпеш в банята, че тогава ме питай защо съм дошъл!

Баба Яга го нахрани, хубаво нагости, изкъпа го в банята и тогава научи, че е тръгнал да търси своята жена, чудната хубавица.

— Познавам я! — рече баба Яга. — Тя сега се намира при Безсмъртния зъл магьосник. Трудно ще си я върнеш. С магьосника не можеш се разбра. Неговата смърт стои на крайчеца на една игла, иглата е в едно яйце, яйцето — в корема на една юрдечка, юрдечката — в един заек, заекът — в един сандък, а сандъкът стои окачен на висок дъб. Този дъб магьосникът пази като зеницата на очите си.

И баба Яга показа с костеливата си ръка къде расте дървото.

Иван се упъти нататък, ала не знаеше що да стори, как да смъкне сандъка. Изправи се и почна да се чуди. Но в този миг дотърча мечката, сграбчи дървото и го изтръгна от земята с корените. Сандъкът падна и се строши на парчета. От сандъка изскочи един заек и се втурна с все сила да бяга, но подире му се спусна втори заек, настигна първия, хвана го и го разкъса на парчета. От корема на заека мигом изхвръкна една юрдечка и литна нагоре. Тогава се понесе патицата, на която Иван пощади живота. Тази патица настигна юрдечката и я удари с крилото си. Щом я удари, юрдечката изтърва едно яйце. Яйцето падна в морето.

Клетият момък видя какво се случи и заплака. Но ето че морето се раздвижи и на брега се показа щуката. Тя държеше яйцето в устата си.

Иван грабна яйцето и го удари върху един камък. Намери иглата и счупи нейния тънък връх.

Магьосникът се замята насам-нататък, най-сетне се тръшна на земята, изтегна се и издъхна. Втурна се Иван към неговата къща и намери невестата си вързана с девет въжета. Развърза й краката и ръцете и си я отведе в своята родна къща. Там двамата живяха честито цели сто години.

ПЕТЛЕТО И БОБЕНОТО ЗЪРНО
РУСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

В кокошарника живееха едно петле и една кокошчица. Те бяха неразделни и навсякъде ходеха заедно да кълват зрънца, червейчета и буболечки. Петленцето беше много лакомо, затуй кокошчицата често му повтаряше:

— Не бързай, Петльо! Внимавай какво кълвеш, защото ще се задавиш!

Но петлето си знаеше своето.

Веднъж в хармана кокошчицата и петлето намериха и торба разпилени бобени зърна. Очите на петлето светнаха, щом ги съзря. То протегна шия, развика се: „Ко-ко-ко!“ — и клъвна най-голямото зърно. Тогава коравото бобено зърно заседна в гърлото му и петленцето се задави. Падна на гърба си, вдигна нагоре крачката си — нито шава, нито става.

Че като се уплаши оная ми ти кокошчица! Разпери криле и право при птичарката.

— Мила стопанке — извика кокошчицата, — голяма бе се случи!

— Каква беда? — попита птичарката.

— Нашето лакомо петленце се задави с бобено зърно. Кажи какво да го правя?

— На ти моя напръстник! — рече птичарката. — Иди в гората да го напълниш с водичка от горското кладенче. Щом налееш една глътка в гърлото на петленцето, то ще преглътне водичката и ще му мине.

Втурна се кокошчицата, прехвръкна през оградата, завтече се през поляната и навлезе в гората. Намери Мъхнатото кладенче и му се помоли:

— Мило кладенче, нашето лакомо петленце се задави с едно бобено зърно. Птичарката каза да му занеса една глътка водичка. Щом я налея в гърлото му, то ще оживее. Мога ли да си гребна един напръстник бистра водица от твоята?

— Не можеш — отвърна студеното кладенче.

— Защо? — учуди се кокошчицата.

— Защото съм цялото оковано в лед. Още през зимата съм замръзнало.

— Майчице — изкудкудяка кокошчицата, — какво да направя, за да помогна на петленцето?

— Какво ли — обади се един стар дъб, който беше разперил клони над кладенчето, — хвръкни към небето и кацни на най-горното ми клонче. Изкудкудякай три пъти и когато ти се обади пролетното слънце, ти го помоли да разтопи леда на кладенчето.

Хвръкна кокошката пъргаво над гората, кацна върху най-горното клонче на дъба и се разкудкудяка:

— Кудкудяк! Кудкудяк! Кудкудяк!

Слънцето, което току-що се беше показало над върхарите, попита:

— Какво искаш, кокошчице?

— Мило слънчице — рече кокошката, — нашето лакомо петленце се задави с едно бобено зърно. Падна на гърба си като умряло. Нито шава, нито става. Птичарката ми даде напръстника си да му гребна водичка от горското кладенче, но кладенчето е замръзнало. Помогни ми, златно слънчице!

— Ще ти помогна! — отвърна слънцето и се вдигна още по-високо.

Надникна над дъба, напече тънката ледена коричка на кладенчето и я разтопи, додето кокошката слезе на земята.

— Благодаря, слънчице! Да си живо и бъбриво, кладенче! — извика кокошчицата и нагреба бистра кладенчова водичка в напръстника.

Отнесе я в птичарника. А там петлето лежи. Нито шава, нито става. Кокошчицата внимателно наля в отворената му човка водичката и петленцето, щом я усети, преглътна бобеното зърно, скочи на крака, проточи шия, запляска с криле и се провикна:

— Кукуригууу!

КУМА-ЛИСА И ГЪРНЕТО
РУСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Отиде стрина Марина на нивата да жъне. За обяд тя си носеше една прясна питка в торбичка и паничка кисело мляко, подквасено в пръстено гърне. Най-напред жътварката окачи торбичката на едно брезово клонче, а до дънера на дървото в шумака потули гърнето — да седи на сенчица и на хладина. Тъкмо запретна ръкави стрина Марина и се залови за работа, ето я че пристигна Кума-лиса с тихи стъпки от гората. Изви нагоре едното си око към окачената торбичка и си рече: „Сладко мирише, но е окачено високо!“ Завъртя се наоколо и набута гърнето с млякото. Неканената гостенка предпазливо погледна към работната жена, която режеше сръчно ръкоите, и като разбра, че няма да я усети — посегна да излочи вкусното мляко. Но гърлото на гърнето беше тясно и главата й не можа да влезе вътре. Тогава хитрата Лиса сложи предните си лапички върху гърнето, изправи се на задните си крака и с голяма мъка навря главата си през гърлото на съдината, додето езикът й стигна до млякото! Захвана да лочи. Излапа всичкото мляко и опита да си измъкне главата, но не можа.

Уплашена здравата, Кума-лиса хукна по пътечката през гората и почна да говори:

— Какино мило гърненце, хайде върви при стрина Марина, защото подир малко ще те потърси. Тя ще те заведе на изворчето и там ще те измие със студена водичка. А мене ме пусни да се скрия в гората, защото тъдява се навъртата ловни кучета.

Но гърнето мълчеше, както мълчат всички гърнета.

— Чувай, гърненце — продължи Кума-лиса, — махай се от главата ми! Поигра си с мене, стига, не ми харесват такива шеги. Но гърнето беше здраво стиснало лисичата глава и не мърдаше.

— Тъй ли? — изръмжа лисицата. — За да те накажа, ей сега ще сляза до реката и ще те удавя! — закани се ядосаната лисица и хукна към речния бряг. Щом стигна брега, тя нагази слепешката в най-дълбокото и потопи гърнето заедно с главата си. Водата забълника,

напълни догоре гърнето, то натежа и повлече Кума-лиса към дъното на вира. Додето извика:

— Видя ли, проклето гърне, какво ти донесе до главата твоята упоритост! — водата навлезе в гърлото й и Кума-лиса се удави.

ДЯДО ПОП НЕ Е ВЧЕРАШЕН
ЛИТОВСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Един поп яздеше на кон през гората. Слънцето клонеше на залез. Настанало беше време за вечерна молитва. Попът слезе от коня, намота юздата му на ръката си, по стар навик извади от торбата требника, зачете една молитва и потегли пеша пред коня. Конят като всеки кон вървеше полекичка и от време на време протягаше глава да откъсне някоя крайпътна тревичка, пръхтеше или махаше с опашка да пропъди мухите.

А в горския пущинак се бяха потулили двама крадци. Те гледаха охранения кон на попа и си шепнеха. Единият рече:

— Този поп е много наивен. Каквото го излъжеш — ще ти повярва. Хайде да му откраднем коня.

— Не е хубаво — отвърна другият, — как ще посегнеш към добичето на едно духовно лице.

— Както посяга и той към хлябовете на селяните. Ти за тая работа не се тревожи, ами я ми помогни! Поеми коня и го отведи навътре в гората, а другото остави на мене! Аз ще се разправям с попа.

И като пристъпи тихомълком, първият крадец изоглави коня захапа юздата, намести седлото му на гърба си и тръгна подир попа, а вторият метна върху шията на коня колана си и го отвлече в гората.

Върви попът, чете молитвата си и подръпва юздата, а крадецът тропа след него.

Най-сетне попът свърши молитвата затвори тревника, извърна се назад и остана поразен, като видя, че подире му карачи наместо кон човек със седло на гърба, захапал конската юзда.

— Кой си ти и какво правиш след мене? — запита строго попът.

— Аз, отче-попе — падна на колене пред него крадецът, — съм твоят кон. За големите си грехове бях прокълнат и превърнат на кон. Много теглила претеглих през годините, докато бях добиче: стопаните ме биха с камшик, ругаха ме, гладувах и мръзнех, додето попаднах в твоите благи ръце. Ти никога не забравяш да прочетеш молитвата си,

дори когато се намираш на път, затуй Господ Бог покрай твоите грехове прости и моите, дигна тежкото проклятие от главата ми и ме превърна в човек.

Но тъй като си ме купил и си наброил за мене много пари, аз ще остана при тебе и ще ти служа пак като кон. Готов съм винаги да тегля каручката ти и да си подложа гърба под твоето седло. Яхай ме, отче-попе! Ходи с мене и препускай, където щеш! Само едно ще те моля, не ми давай овес, а ме храни с бели просфорки, пилешка чорбица и овче мляко, защото зъбите ми изпадаха, не мога всичко да ям. И не ме оставяй да правя грехове, тъй като току-виж пак се превърна в кон. А сега сядай на седлото — да те понося до село!

Попът спря насред пътя и се замисли. „Този човек ще ми излезе по-скъп от коня. Всеки ден просфорки, пилешка чорбица, овче млечице — той ще ми изяде и ушите! Ами какво ще кажат хората, ако ме видят, че яздя човек наместо кон? «Я го вижте нашия поп — яхнал един нещастник. Не го ли е грях, не го ли е срам?» Не, дядо поп не е вчерашен и няма да се улови им тая въдица!“

— Не мога — рече той на крадеца — да те яздя. Свободен си, човече, върви, където щеш!

Крадецът се зарадва и попита:

А за юздите и седлото, отче-попе, какво ще кажеш?

— Вземай ги! — викна попът. — Щом конят ми го няма, защо ми е седло? Ти ми служи предано цели седем години. Нека тая юзда и седлото ти бъдат награда от мене!

Крадецът грабна седлото и юздата, поклони се на попа и се изгуби в гората, където се беше укрил другарят му с коня.

НЕПОСЛУШНИТЕ ДЕЦА
СИБИРСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Майката пристигна от кладенеца с големи менци на рамо. Тя беше цялата измокрена. Вир-вода шуртеше от дрехите й. Като окачи менците на полицата, простудената жена тръгна към огъня и рече:

— Деца, сторете ми мъничко място да се посгрея, защото съм капнала от умора и студ. Навън плющи страшен дъжд. Реката приижда. Пак ще вдигне моста. Сторете ми мъничко място!

Четирите деца се бяха наредили край накладения огън и се грееха с разголени крака и простени напред зачервени ръце.

Първото се обърна и рече:

— Мамо, аз не мога да ти сторя място, защото обувката ми е пробита и си намокрих крака, като се връщах от училище. Трябва хубаво да се натопля!

Второто каза:

— На мене пък калпакът ми тече. Днес в училищната стая, като си удряхме калпаците върху пода — моят се пукна. Докато се върна, намокри ми се главата. Пипни, ако не вярваш!

— Аз, майчице, тъй хубаво съм се наместила до батя, че не ми се иска да стана — добави лениво третото дете, момиченцето.

А четвъртото, най-малкото, викна високо:

— Който ходи по дъжда, нека сега мръзне като мокра кокошка!

Затопленитe деца се засмяха високо и безгрижно, а простудената майка тъжно поклати глава. Без да каже нещо, тя влезе в пещника да им замеси хляб. Докато меси хляба в нощвите, мократа й риза залепна на гърба и зъбите й взеха да тракат. Късно през нощта майката запали пещта, метна хлябовете, почака, докато се опекат, извади ги с една лопата, нареди ги на полицата и хвърли отгоре им кожухчето си. Прибра се под юргана. Духна лампата. Децата й сладко спяха, налягали едно до друго, но тя не можа да притвори очи, защото главата й пламна. Залюля я люта треска. Три пъти става да гребе студена вода от менците и да си кваси челото.

На сутринта децата се пробудиха и скочиха. Откачиха менците и разляха всичката вода, докато се измият. Сетне си отчупиха по едно парче мек хляб, мушнаха го в торбата и заминаха за училище. При болната майка остана само най-малкото.

Търколи се денят. Майката не можа да се вдигне. Устните й се напукаха от огъня. След пладне трите деца се върнаха от училище. Блъснаха вратата.

— Ах, мамо, още лежиш, а пък нищичко не си ни сготвила! — укори я момиченцето.

— Мили деца — обади се с премалял глас майката, — много съм болна. Изгоряха ми устата от жажда. Тази сутрин вие сте разлели водата от менците до капка. По-скоро вземете стомната и тичайте на чешмата!

Тогава се обади първото:

— Нали ти казах, че обувката ми тече.

— Ти забрави, че калпакът ми е пукнат — добави второто.

— Мамо, колко си смешна — рече момиченцето. — Мога ли да хукна по чешмите, когато имам домашно упражнение?

Очите на майката се напълниха със сълзи. Най-малкото, като видя, че майка му заплака, грабна стомната и се затече навън, ала се спъна на прага и счупи пръстения съд.

Всички деца ахнаха, разшаваха се, отрязаха си още по една порязаница хляб и неусетно се измъкнаха навън да играят. Остана само най-малкото, защото нямаше обувки. То започна да пише с пръст човечета по запотеното стъкло на прозореца.

Болната майка се надигна. Погледна навън през отворената врата и рече:

— Дано се превърна на каквато и да е птичка! Дано ми пораснат криле, че да литна с тях и избягам от тези лоши деца! Аз за тях залъка от устата си давах, а те не пожелаха да ми донесат капка водица.

И мигом стана чудо: изведнъж болната жена се превърна на птичка кукувица. Най-малкото, щом видя, че майка му е вече птичка и размаха крилете си, изскочи навън по чорапи и развика:

— Братчета, сестро, тичайте по-скоро, защото мама стана на птичка и се гласи да бяга от нас.

Тичешком се втурнаха децата, но когато стигнаха пред къщи, майката вече излиташе през отворената врата.

— Къде отиваш, мамо? — попитаха децата в един глас.

— Отивам си! Не ща да живея при вас! Вие сте лоши деца!

— Мамичко — запищяха и четирите, — върни се вкъщи! Ей сега ще ти донесем вода.

— Късно е вече, дечица! Аз не съм човек — нали виждате — птичка съм. Не мога да се върна. Вода ще пия от бистрите ручеи и от планинските езера.

И тя полетя над земята.

Децата се втурнаха с писък след нея. Тя хвърчеше над земята, а те тичаха по земята.

Девет дни бягаха сиротните дечица подир кукувицата през нивите, през трънаците, по каменистите поляни. Падаха, ставаха. Нараниха си краката и ръцете. Гърлата им се продраха от викане. Нощем кукувицата кукаше уморена на някое дърво, а децата се сгушваха до дънера под дървото.

На десетия ден птицата размаха криле над една гъста гора и се загуби. Децата се върнаха в родното си село, но къщата им се видя съвсем пуста, защото я нямаше майка им.

А кукувицата не искаше повече да свие гнездо и да отвъди челяд. До ден днешен тя скита по света, кука самотна и снася яйцата си в чужди гнезда.

СЛАВЕЯТ
ТАТАРСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живееше някога един търговец. Богат човек. Той имаше неброено имане. Къщата му беше постлана с персийски килими, на масата си имаше съдини от китайски порцелан, дрехите му бяха тъкани в Турция, а край него шетаха прислужници от Индия.

От всички краища на земята търговецът носеше скъпоценни вещи.

Ала най-скъпото в неговия дом беше славеят, заключен в една клетка. Стените на клетката бяха изплетени от сребърни пръчици, покривът беше направен от кристални плочки, а подът — постлан със златни песъчинки.

Търговецът беше готов душата си да даде за славея. Всяка сутрин, на пладне и при залез слънце прислужници подаваха на славея студена водичка в седефена раковина и най-сладки зрънца, изсипани върху чинийка от кехлибар. Славеят нямаше за нищо грижа, но тъгуваше за росния листак на горите, за прохладата на сенчестите градини и свободния въздух. Затуй песента му беше тъжна. А пееше този славей чудно хубаво. Когато почнеше, всичко наоколо занемяваше.

„Много по-добре му е тука, отколкото на свобода“ — си мислеше търговецът, когато чуеше песента му. Един ден търговецът реши да замине в някаква далечна земя по търговска работа.

Тогава славеят почна да му се моли:

— Чуй ме, стопанино, ти винаги си бил добър и си изпълнявал молбите ми. Сега отиваш в моята родина. Там, в една градина, където зреят нарове, живеят моите братя и сестри. Моля ти се, иди при тях и им кажи, че съм жив и здрав, от нищо не се оплаквам и на всички изпращам най-сърдечни поздрави.

— Добре — отговори търговецът, — ще изпълня молбата ти.

И тръгна на път.

Отиде той в далечната страна. Продаде стоката си, накупи скъпоценни вещи и като свърши работата си, тръгна да търси наровата градина, където живееха славеите. Дълго време обикаля, най-сетне я намери. Всичките дървета в тая градина бяха отрупани с нарове, които светеха като малки месечини. Благоуханният въздух наоколо трепереше от славееви песни.

Загледа се търговецът и що да види — на всяко клонче кацнал славей и пее весела песен. Но един от тях извиваше такава мелодия, че никой не можеше да се сравни с него.

„Тези трябва да са роднините на моя певец“ — помисли си търговецът и като наближи до славея, който пееше най-хубаво, викна:

— Хей, славейко! В моя дом живее твоят брат, заключен в сребърна клетка. На всичките славеи в тази градина той изпраща най-сърдечни поздрави и поръча да ви кажа, че е жив и здрав, хубаво си похапва, сладко чурулика и за нищо не тъгува.

Като чу тия думи, гласовитият славей изведнъж тупна на земята като прострелян.

Търговецът се смая. Наведе се над птичката, но тя вече не дишаше. Крилцата й бяха разперени, човката й — отворена, лежи и не мърда.

— Не трябваше да й напомням за брат й — рече си търговецът. — Трябва да й е било много мъчно за него… Няма що… свърши се.

И като протегна ръка, търговецът хвана мъртвата птичка и я хвърли върху тревата, настрана от пътеката.

Но щом се удари в земята, славеят изведнъж оживя. Литна нагоре, раздвижи клончетата и потъна в дълбочината на градината.

— Хей къде бягаш? — викна търговецът. — Кажи: какво да занеса на твоя брат? Сега той чака от тебе вест.

Но славеят нищо не му отговори.

Тръгна си търговецът с наведена глава. Като се прибра в своя дом, заключеният славей го попита:

— Стопанино, намери ли моите братя и сестри?

— Намерих ги и предадох поздравите ти — отвърна търговецът, — но твоят брат пет пари не дава за тебе. Той дори не пожела да ме изслуша, а се престори на мъртъв. Добре го направи — и крилцата си разпери, и човката си разтвори, по нищо не можеш и да го разбереш, че е жив. Наведох се аз да го хвърля настрана, но той — хитрецът, —

щом се докосна до земята, мигом оживя, разпери крилца и отлетя в градината. Даже не каза едно благодаря за твоите поздрави.

Като чу тия думи, заключеният славей почна да тъгува Цял ден не клъвна нито едно зрънце и не посегна да сръбне водичка от седефената черупка.

А на другата сутрин, когато един от прислужниците му донесе прясна водичка и отбрани зрънца върху кехлибарената чинийка, го завари мъртъв в клетката.

Търговецът без малко щеше да заплаче от мъка. Какво не направи, за да съживи своя любим певец, но нищо не помогна. Най-сетне търговецът махна с ръка и рече:

— Махнете го!

Един от прислужниците хвана птичката, отнесе я в градината и я захвърли отвъд оградата, на поляната.

Щом тупна славеят на зелената трева, изведнъж трепна, разпери криле, дигна се в свободния въздух и като запя всеело — полетя към своя роден край.

— Благодаря ти за добрия съвет! — изчурулика той на прощаване към търговеца.

Така че търговецът, без да се досети, разказа на славея как да се спаси. И онова, което търговецът не можа да разбере, го разбра славеят.

ЮНАЧНИЯТ ЗАЕК И ВЪЛЧИЦАТА
ЛАТВИЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Старата вълчица имаше дом в гората. В хралупата на един грохнал от годините дъб тя си беше наредила стаичка, постлана с мъх.

Върху мъха се излежаваха три зъбати вълчета. Те се боричкаха, хапеха се и от време на време поглеждаха през прозорчето да видят иде ли майка им. От сутрин до вечер старата вълчица бродеше из гората и се въртеше покрай овчарските кошари да хване нещичко, а вълчетата си оставяше сами-самички.

Веднъж покрай вълчата хралупа мина нашият дългоух приятел Янко Горски и надникна през прозорчето.

Той беше заек като другите зайци, но се гордееше много с дългите си уши. Като надникна през прозорчето на хралупата, Янко се провикна:

— Хей, вълчета! Вълчета! Тука ли е вашата майка?

— Няма я! — отговориха в хор вълчетата. — Отиде на лов!

— Много жалко, че не я заварих, защото бях намислил да й дръпна един такъв пердах, че да ме запомни, додето е жива! — поклати дългите си уши Янко и отмина.

Вечерта вълчетата разказаха на майка си: тъй и тъй. Вълчицата им поръча:

— Ако се мерне пак, вие му кажете: бъди юнак, но по-далеко стой! Гледай да не попаднеш в маминте лапи!

На другия ден, тъкмо когато вълчицата се спусна към овчарските кошари, Янко пак пристигна. Почука на прозорчето:

— Хей, зверчета, тука ли е майка ви?

— Няма я! — отвърнаха вълчетата. — Защо ти е?

— Сърбят ме лапите. Искам да й дръпна един такъв бой, че да ме запомни, додето е жива!

И Янко тъй страшно размаха ушите си, че вълчетата примряха от ужас и се свиха в дъното на хралупата.

Вечерта те пак разказаха всичко на майка си. Вълчицата се ядоса много и реши на другия ден да не ходи за плячка, а да се скрие в хралупата и да дочака Янко Дългоухия.

Щом стана видело и гората се пробуди, ето го пак нашият Янко — подскок-подскок! — пристига, наднича през прозорчето и се провиква:

— Вълчета-зверчета, вкъщи ли е майка ви?

— Вкъщи е! Вкъщи е! — закрещяха вълчетата. — Ей сега ще те разкъса на парчета.

Додето Янко изрече: „Бягайте, крака, да бягаме!“ — вълчицата изскокна от хралупата и се втурна подире му. Горкият Зайо, къде да се скрие? Вълчицата ей сега ще го настигне! Не щеш ли, пред него се изпречиха две дървета, така сраснали, че помежду им беше останало само една педя празно място. Янко се блъсна и с голяма мъка се провря между дърветата. Вълчицата налетя след него, но се заклещи здравата и там остана. Тогава Янко Горски грабна един сух откършен клон и почна да налага вълчицата по гърба. Пердаши я, додето му отмаляха заешките лапи. По едно време вълчицата напрегна всичките свои сили, измъкна се от дърветата и пак насмете заека пред себе си. Янко хукна да бяга. Цели дървета прескачаше, но вълчицата тичаше по петите му. Ала ето че пред Янко се Ширна едно кално тинесто блато.

— То се видя, че вълчицата ще ме разкъса и ще ме изяде, но поне нека ме яде окалян — рече си той и — бух! — в блатото. Тъкмо се измъкна на другия бряг, и вълчицата пристигна запъхана. Погледна калния Янко, не го позна, защото ушите му бяха кльопнали от тинята надолу. Само го запита:

— Ти, кално животно, жаба ли си, или си воден плъх?

— Плъх съм! — отвърна Янко.

— Като е тъй, кажи ми, не е ли минавал тъдява един заек с дълги уши?

— Кой? Янко Горски ли? — попита калният заек. — Същият, дето ти наложи гърбеца, когато беше заклещена между две дървета?

— Ти откъде знаеш? — стъписа се вълчицата.

— Цялата гора знае! — извика Янко и захвана да се тресе от смях.

Вълчицата потъна в земята от срам, обърна се и право в дъбовата си хралупа. Скри се при вълчетата и вече не посмя да се покаже денем

навън. Когато сегиз-тогиз минеше Янко Горски и се провикнеше отдалеч:

— Вълчета, у дома ли е майка ви? — самата вълчица му отговаряше с преправен глас.

— Няма я!

А Янко Горски размахваше заканително юмрука си пред прозорчето и отминаваше.

КУЧЕТО И КОТКАТА
ЕСТОНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Някога кучето и котката си живееха като брат и сестра. А сега кучето мрази котката, гони я, лае подир нея, иска да я ухапе. Защо? Ще ви кажа.

Веднъж стопанинът повика при себе си кучето и котката и рече:

— Отваряйте си очите! Пазете ми имота, защото покрай моята къща се навъртат крадци, а зимникът е пълен с мишки.

— Ще го пазим — измяука котката, — но ти какво ще ни дадеш?

— Ще ви храня — отвърна стопанинът.

— С какво? — попита кучето.

— Сутрин ще ви давам варено месо, а вечер — печено.

— Чудесно! — облиза се котката. — Хайде да сключим договор.

— Може — рече стопанинът и написа договора. Подписа се най-отдолу и го предаде на котката. Тя захапа бялата книга и с меки стъпки се спусна към зимника.

— Къде отиваш? — попита я кучето.

— Отивам да скрия договора в зимника. Там има едно тъмно и скришно място зад чувалите, в които стопанинът държи житото си. Никой не може да го намери.

Но още през същата нощ мишките намериха договора и го изгризаха. Сладко-сладко си похапнаха.

Минаха два-три дни. Кучето и котката огладняха и отидоха при стопанина. — Дай ни да ядем месо!

— Какво месо? — попита ги разсеяният стопанин.

— Месото, което ни се полага по договор.

— Какъв договор? Донесете го.

Котката и кучето се вмъкнаха в зимника, претършуваха много място, но от договора бяха останали само огризки. Тогава кучето кипна от гняв и подгони котката.

И не можа да й прости до ден днешен за изгризания от мишките договор.

ЛУННО КЛОНЧЕ
ЯПОНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Старият баща повика своите трима синове и рече:

— Чеда мои, усещам, че наближава моят край. Преди да склопя очи, искам да оставя единия от трима ви за наследник на моята малка къща и на оризовата нива, която досега задружно сме работили и тя ражда зърно за пет-шест гърла. Вие скоро ще се задомите, но къщата е тясна и не ще може да побере три нови семейства. Ако пък разделя оризовата нива на три малки лехи — доникъде не ще стигне, за да изхрани семействата ви. Виждам, че целият имот трябва влезе в ръцете само на един от трима ви. Но кого да направя за наследник, когато и тримата сте ми еднакво свидни? Цяла нощ не съм спал и съм размишлявал. И реших най-напред да проверя кой на какво е способен. Ето тука в трите торбички, които е тъкала майка ви, аз наброих по една шепа жълтици. Тези пари съм спечелил и скътал през целия си живот. Те са за вас — всекиму давам поравно. Вземете ги и тръгнете по широкия свят. Днес е първият ден на Оризовата жетва. Ще ви чакам точно на тоя ден подир три години. Вие се потрудете да извършите такива дела, че да умножите жълтиците, които ви давам, и да получите похвала от хората. Като се върнете, аз ще преценя според делата кой е достоен да стане наследник на къщата и на нивата ми. Хайде, на добър път!

Тримата братя протегнаха ръце към торбичките, поклониха се на стария си баща и тръгнаха. Цял ден вървяха заедно и надвечер стигнаха на един кръстопът.

— Тука трябва да се разделим — рече най-големият. — Нека всеки си избере сам пътя, който ще поеме.

— Аз ще тръгна по левия път — извика най-малкият.

— Аз избирам десния — бързо извика вторият брат.

— За мене остава средният — проговори най-големият и на раздяла се поклони на братята си. — Помнете, че след три години — в

първия ден на оризовата жетва — всички трябва да се съберем пак на този кръстопът, заедно да си идем вкъщи.

— Съгласни сме! — дружно извикаха двамата по-малки братя и отминаха.

Най-големият бавно закрачи по средния път, който беше неравен, изоставен и тревясал. Никъде не се виждаше следа от човешки стъпки, нито от копито на домашно животно.

— Защо ли е изоставен този път? — си рече пътникът и много скоро му стана ясно защо.

Наблизо течеше една дълбока река с високи брегове. Пътят пресичаше реката, но никой не можеше да мине на отвъдния бряг, защото още през пролетта придошлите дъждовни води бяха отнесли стария мост. Наблизо не се виждаше никакъв брод. А отсреща се шареха напуснати лехи на оризови ниви, зеленееха се тучни пасища, цъфтяха плодни дървета.

— Тука трябва да бъде изграден нов мост, по който ще минават хората на другия бряг, за да засеят нивите си, да окосят ливадите си и да сбират плодовете на дърветата. Защо да не се заловя аз и да направя моста? Ще ме запомни мало и голямо. Пари имам. Ще си намеря помощници и ще свърша една добра работа! — си рече най-големият брат и още на другия ден намери трима майстори помощници от съседното село.

Запретнаха ръкави четиримата строители. Приготвиха камъни, отсякоха кедрови дървета за подпори и греди. Докато получаваха пари, помощниците работеха на драго сърце, положиха основите на моста, наредиха и основните греди, но когато узнаха, че техният ръководител вече е изхарчил всичките си пари, една сутрин си дигнаха чуковете и го напуснаха.

— Оставиха ме сам, но аз ще довърша работата докрай! — си рече майсторът и се залови да нарежда напречните дървета върху гредите. Още една година се труди. Чука, дяла, нарежда. Най-сетне на третата година привърши всичко.

Щом видяха, че мостът е готов, хората потеглиха на тълпи отвъд. Захванаха да разорават целините и да ги превръщат на плодни ниви, напълниха пасищата със стада. Разведриха се набръчканите им чела. Тяхната радост беше голяма.

— Тяхната радост е най-голямата ми награда! — си рече майсторът и легна да пренощува на полянката до самия мост за последен път, преди да се върне в къщата на баща си. Но щом задряма, насън му се яви един старец с бяла брада, бутна го лекичко с тояжката си по рамото и рече:

— Ти, човече, се потруди за хората, ала за себе си нищо не направи. А твоят труд не бива да остава без награда. Затуй аз съм ти донесъл една въдица от тръстика. Изправи се на моста, дето ти го направи, метни надолу въдицата и дръж каквото се закачи. То ще ти бъде наградата. Първия път ще изкараш една кесия, пълна със златни монети. Хванеш ли кесията за дъното и започнеш ли да изтърсваш жълтиците, те ще засипят земята, кесията никога няма да се изпразни. Втория път ще изтегни една бъклица, пълна с най-добро вино. Наклониш ли тая бъкличка и захванеш да я изливаш — виното няма да има свършване. Третия път ще изтеглиш една метличка, направена от клончета на лунно дърво. Удариш ли с метличката някой стар човек — той мигом ще почне да се подмладява. И колкото повече го тупкаш — толкова по-млад ще става. Като изрече тия думи, старецът мина по моста и се изгуби. Майсторът се дигна, потърка с длан очи и съзря в краката си на тръстикова пръчка на въдица. Наведе се, разви конеца й, изправи се на моста и захвърли кукичката в буйните води на реката. Не щеш ли, на кукичката се закачи нещо тежко. Майсторът дръпна пръчката нагоре и измъкна една кесия, пълна с жълтици. Развърза я, захвана да я изтърсва на моста, а жълтиците падаха и нямаха свършване. С разтреперана десница майсторът заметна повторно въдицата. Този път кукичката му хвана една чудесна бъкличка с вино. Отвори й запушалката, надигна я, пи, додето утоли жаждата си, но виното не се свърши и бъкличката все още си беше пълна догоре. Когато за трети път метна пръчката, на въдицата се закачи лунната метличка. Тя сякаш беше направена от нежни коралови клонки.

— Повече нищо не ми трябва! — извика най-големият брат, захвърли тръстиковата въдица в реката, прибра кесията, бъкличката и метличката в торбичката си, метна я през рамо и закрачи към уреченото място, където го чакаха по-малките му братя.

Беше настъпил първият ден на оризовата жетва. Завари братята си спрели на кръстопътя цял керван от коли, натоварени с ориз и скъпоценни платове от тънка коприна.

Тримата братя се поклониха един на друг и се изгледаха от главите до петите.

По-малкият се наведе над ухото на средния и му прошепна:

— Загубен човек е нашият брат. Пропилял е на вятъра бащините жълтици. Нищо няма да получи от баща ни.

Бащата беше излязъл на пътната врата и плесна радостно с ръце от удивление, като видя какво имане са докарали двамата му по-малки синове. Той пипаше коприната, гребеше с шепи ориза и цъкаше с език, а в торбичката на най-големия си син не пожела да погледне. Само поклати глава и махна безнадеждно с ръка: „Твоята работа е изгубена!“ — искаше да каже старецът! Но най-големият брат го спря:

— Защо ме отминаваш, тате? Я виж какво съм ти донесъл и като извади кесията, захвана да я изтърсва. Жълтиците заваляха като огнени капки. Насъбраха се съседите.

— Вземете си по една шепа! — подкани ги майсторът на моста. — Моля ви се! Не се срамувайте!

Сетне прибра кесията и призова всички:

— Елате ми на гости да ви почерпя с най-хубавото вино на света. От моята бъкличка.

Насъбра се голяма навалица в бащиния му двор. Разположиха се гостите кой където намери място. А виночерпецът подложи едно камъче и наклони бъкличката. Тя потече като чешмичка. Всеки минаваше край нея и подлагаше чашата си. А най-жадните подлагаха направо шепите си и пиеха ли, пиеха. Всички се развеселиха. Само старият баща изтежко въздъхна:

— Ех, защо не съм по-млад, че да поведа хорото!

Като чу думите на баща си, най-големият брат се досети за лунната метличка, изкара я от торбичката и лекичко го удари по гърба. Тогава стана чудо. Бялата брада на стареца мигом почерня, бръчките по челото му се изгубиха, подмлади се човекът, скочи пъргаво на крака и поведе хорото.

Гостите си глътнаха езиците от почуда. Една бабичка разбута навалицата, отиде при най-големия син, изправи се пред него и рече:

— Дай ми я, баби, тази чудна метличка, ще ида с нея да тупна по гърба моя старец, защото е изнемощял и не може да мърда от мястото си. Ей сегинка пак ще ти я донеса.

Полъга се най-големият брат, даде метличката и прегърбената бабичка я отнесе у дома си. Минаха час-два, а бабичката все още я нямаше. Разтревожи се най-големият брат, отиде за метличката си и що да види: в бабината къща седи един дребен старец, а пред него лежи по корем едно пеленаче и вика:

— Още! Още!

А старецът го тупа с ръка по гърба.

— Къде е метличката! — извика строителят на моста.

— Метличката, която донесе моята бабичка, се изпотроши докато я удрях по гърба. Тя ставаше все по-млада, най-сетне се върна в детските си години, но нямаше насищане. Искаше още и аз я шибах, додето се изпотроших и се превърнаха на прах всичките клончета на метличката.

Тъй пропадна вълшебната лунна метличка, която връща годините назад и подмладяваше старите хора.

Някой от вас ще ме попита: какво стана с бъкличката?

Тя се разхожда по трапезите.

А бездънната кесия с жълтиците?

Тя е прибрана в съкровищницата на банката.

ТИГЪРЪТ И ЛИСИЦАТА
КИТАЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Страшният тигър настигна в гората една лисица.

— Стой! — извика той.

Хитрата лисица врътна пухкавата си опашка, изви муцунката си нагоре и рече:

— Да не си посмял да ме изядеш, защото си загубен. Гората ще ти стане тясна.

— Я гледай — стъписа се тигърът, — че коя си ти?

— Аз съм дъщеря на китайския император.

— Не може да бъде!

— Щом като не вярваш, тръгвай подире ми — рече лисица, — за да видиш как всичките зверове се страхуват от мен.

— Добре — съгласи се тигърът и тръгна.

Лисицата важно пристъпяше напред, а тигърът след нея. И какво се случи? Като видяха тигъра, всичките зверове търтиха да бягат, изпокриха се в горските гъсталаци, навряха се в тъмните планински пещери, а птиците литнаха високо към облаците.

— Видя ли — обърна се лисицата към тигъра — как всичко живо се бои от мене.

— Видях — поклати глава глупавият тигър, — ти наистина си могъща и страшна!

МАЛКОТО ПЕТЛЕ И ТУРСКИЯТ СУЛТАН
УНГАРСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живяла някога една сиромахкиня. Тя си имала малко петленце с червено гребенче. Петленцето било много работливо и само си изкарвало прехраната. Ровело с крачката си по двора, намирало си зрънца, буболечки, червейчета и ги кълвяло. Веднъж, като търсело какво да хапне на бунището, петленцето намерило една сребърна паричка. Тъкмо в туй време покрай двора на сиромахкинята минал турският султан. Той видял сребърната паричка и казал на петлето:

— Хей, петле, дай ми твоята сребърна паричка! Но петлето се накокошинило:

— Не си я давам! Тя си е за моята стопанка!

Тогава турският султан влязъл в двора на сиромахкиня, подгонил петлето, хванал го и насила отнел паричката от човката му. Отишъл в двореца си и я скрил в султанската съкровищница.

Че като се разсърдило онова ми ти петле, че като хвръкнало на плета, че като се развикало:

— Кукуригууу! Султане, султане, дай ми сребърната паричка!

Турският султан се намерил натясно. За да не слуша петлето, той се скрил в двореца си и накарал слугите да затворят всичките прозорци и да заключат вратите.

Но петлето подхвръкнало към двореца, кацнало на един прозорец, захванало да кълве с човка стъклото, да пляска криле и да вика, колкото му глас държи:

— Кукуригууу! Султане, султане, ти ми открадна сребърната паричка! Дай ми я!

Султанът потънал в земята от срам. Разлютил се и заповядал на слугата си:

— По-скоро иди да хванеш петлето и го хвърли в кладенеца, да млъкне най-сетне!

Султанският прислужник издебнал петлето, стиснал го за крачката и го бухнал в кладенеца надолу с главата.

Но петлето, щом паднало на дъното, отворило човката си рекло:

— Водичке, водичке, влизай в моята гушка!

И всичката вода от кладенеца се вляла в човката на петлето. Напълнила го — от краката до гребенчето.

Тогава петлето се измъкнало от кладенеца, тежко-тежко подхвръкнало и пак запърхало на султанския прозорец и високо се развикало:

— Кукуригууу! Султане, султане, върни ми сребърната паричка!

Турският султан пламнал от яд и високо заповядал на прислужника си:

— Веднага да го хванеш и да го хвърлиш в напалената пещ.

Прислужникът пак издебнал петлето, отнесъл го в кухнята и го запокитил в пламъците на разгорялата пещ.

— Водичке, водичке — мигом заговорило петлето, — излей се от мене и угаси огъня!

Водата изведнъж шурнала през човката му, заляла цялата пещ и угасила огъня.

Ето го петлето отново на султанския прозорец. Още по-силно бие стъклото с крилата си и още по-високо крещи:

— Кукуригууу! Султане, султане, върни ми сребърната паричка!

Турският султан излязъл от кожата си. Гневни искри захванали да изскачат от очите му.

— Тичай — заповядал той на прислужника си — да го хвърлиш в пчелина! Нека го изпожилят пчелите!

Прислужникът за трети път хванал петлето и го хвърлил в пчелина между кошерите, където бръмчели хиляди пчелички.

— Пчелички, пчелички — помолило се петлето на златните работливи душици, — скрийте се в моите перца, скрийте се в моите крилца!

Пчеличките го послушали и се наврели до една под крилцата му.

А петлето пак подскочило на прозореца:

— Кукуригууу! Султане, султане, върни ми сребърната паричка!

Турският султан се объркал като пате в кълчища.

— Тичай — заповядал той на прислужника си — да ми го донесеш тук!

— Какво ще правиш? — попитал прислужникът.

— Ще седна отгоре му, ще го смачкам и то ще млъкне завинаги!

Прислужникът за четвърти път хванал петлето и го хвърлил върху килима пред султана. Турският султан седнал отгоре му и го притиснал, но петлето занареждало, както си знае:

— Перца мои, перца, крилца мои, крилца, пуснете всичките пчелички, за да изпожилят турския султан!

Измъкнали се пчеличките изпод крилата на петлето, разбръмчали се, че като почнали да жилят султана! По челото, по ушите, по носа — навсякъде го изпожилили!

Султанът скочил, почнал да играе ръченица и да вика:

— Ой, ой, дявол да го вземе туй петле! Отнеси го в съкровищницата ми, да си намери паричката!

Прислужникът отнесъл петлето в султанската съкровищница, която била пълна догоре с пари. Петлето, без да се мае нито един миг, зинало с човката си и рекло:

— Влизайте, парички, до една в гушата ми!

И всички парички, които турският султан ограбил от сиромасите, до една се намъкнали в гушата на юначното петле. Цели три корита с пари набрала гушата му.

Отишло си петлето вкъщи и предало парите на своята стопанка. Очите на сиромахкинята светнали, като видяла какво е донесло нейното петле. По-голямата част от парите тя раздала на бедните, а по-малката скътала за себе си. И си заживяла, както му е редът.

ПРИКАЗКА ЗА БРАШНЕНИЯ ЧУВАЛ
АНГЛИЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живееше някога един безгрижен крал на име Джон, който управляваше държавата си, седнал на своя дъбов трон. Този крал обичаше веселбата, водеше широк живот и не жалеше златото, което завари в държавната съкровищница. Но ето че веднъж пред него застана кралският ковчежник, стори дълбок поклон и рече:

— Господарю, изметох държавната съкровищница. В нея вече няма пукната пара. Да отупам ли брашнения чувал? (Както ви е известно, деца, в приказките наричат брашнен чувал народа, който се труди.)

Крал Джон се почеса по кралския си врат и дигна ръка:

— Почакай!

Ковчежникът стори още един дълбок поклон и напусна тронната зала с петите си напред. Тогава крал Джон подпря глава с длан и напрегна кралския си ум за първи път през живота си. И ето що намисли. Отвъд реката Темза, в един дворец, по-голям от кралския, живееше владиката Том, който имаше земи, по-обширни от кралските. Неговите кораби плуваха по всичките морета на света, а съкровищницата му пращеше от злато и скъпоценни камъни. Защо да не бръкне кралската ръчица най-напред в неговия джоб?

Надигна се кралят, удари гонга три пъти с жезъла си и викна на краледворците:

— Доведете ми владиката Том!

Учуден и смутен, богатият владика се тирани пред своя повелител. Крал Джон го погледна в очите и рече:

— До моите кралски уши достигна вест, че ти имаш ниви и ливади, по-обширни от моите. Научих, че твоите кораби плуват по всичките морета, а съкровищницата ти е натъпкана със злато. Откъде взе толкова имане?

— Спечелих го с честен труд, господарю — се поклони владиката Том.

— Лъжеш! — извика крал Джон. — Всички знаят, че ти си човек, способен на престъпление само за да получиш пари. Предупреждавам те, че твоята песен ще бъде изпята, ако не ми дадеш отговор на три гатанки.

Брадата на владиката Том затрепера.

— Какви са гатанките, господарю? — попита той.

— Гатанките са тия: първо, колко пари струва крал Джон, седнал на своя дъбов трон, със златна корона на главата? Второ, как се казва оня, който обикаля най-бързо земното кълбо? И, трето, владико благочестиви, ще ми отговориш какви мисли се въртят в главата на твоя милостив крал? Давам ти десет дни да обмислиш добре отговорите на трите височайши гатанки. Ако отговориш както трябва — едно зрънце няма да бъде изнесено от твоите дълбоки житници. Ако не отговориш — ще ти взема името, а главата ти не искам. Защо ми е глава, която не може да раздели сламата на две магарета?

С наведена глава излезе владиката Том от кралския дворец и тръгна да пита и разпитва где когото срещне какви отговори да даде на трите кралски гатанки. Най-напред отиде в Оксфорд при философите, но никой от тях не можа да даде задоволителен отговор на гатанките. След това владиката се прехвърли в Кеймбридж при богословите, но те поклатиха отрицателно глави. Сърцето на владиката Том се изпълни с голям страх. Както вървеше съкрушен и отчаян, на деветия ден той срещна в полето стадо свине. Свинарят, който вървеше ред свинете, чу се поклони и попита:

— Какво ново има, дядо владика? Защо си толкова кахърен?

— Новото е, че утре дядо ти владика трябва да се прости с името си.

И владиката разказа на свинаря за трите кралски гатанки.

Свинарят се позамисли и рече:

— Не се бой, дядо владика! Понякога се случва на най-хитрия човек, когато се намира в беда, да помогне на някой глупак. Ти, дядо владика, ще ми дадеш твоето владишко расо, пръстена и патерицата си, а пък аз ще се явя пред краля наместо тебе и ще дам отговор на гатанките. Той няма да ме познае, защото ние с тебе много си приличаме. Помниш ли, когато бяхме деца, учителят често пъти казваше на тебе, че си достоен за свинар, а на мене предричаше, че ще

стана владика. Старият учител беше смешен човек. Ти, дядо владика, дръж свинарската ми тояга и пази хубаво свинете, докато се върна.

Владиката Том бързо съблече расото си, подаде пръстена и патерицата си на свинаря и рече:

— Тръгвай веднага, чедо, и нека те осени господнята премъдрост. Бързай!

Упъти се свинарят, облечен в копринено владишко расо, към кралския дворец и когато влезе в тронната зала, крал Джон му заговори:

— Отдавна те чакам. Отговаряй веднага! Разгадай ми гатанките! Казвай, Томе, колко струвам аз, крал Джон, седнал на своя дъбов трон със златна корона на главата?

— Господарю — поклони се лъжевладиката, — не зная цената на дъбовия трон и на златната корона, но за да научиш колко струваш самият ти — попитай твоите краледворци, които много пъти са те продавали на чужденците.

Крал Джон се усмихна.

— Не си вчерашен — рече той. — Твоят отговор е много добър. Кажи ми сега: кой обикаля най-бързо земното кълбо?

— Господарю — поклони се повторно лъжевладиката. — слънцето обикаля най-бързо земното кълбо. Като потегли сутрин, само за 24 часа то обикаля земята и се връща пак там, откъдето е тръгнало.

— Чудно, аз не смятах, че си толкова умен — поклати глава крал Джон. — Сега разгадай ми и последната гатанка: какво мисли в тоя миг твоят милостив крал?

— Повелителю — за трети път се поклони лъжевладиката, — този миг ти мислиш, че пред теб стои владиката Том. Трябва да ти кажа, че пред тебе не стои владиката Том, а свинарят, който е дошъл да отърве от кралските ръце имането на владиката!

Крал Джон скочи на крака, удари три пъти с жезъла си и викна на краледворците:

— Кажете на ковчежника да отупа брашнения чувал.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТИЯТ
ИТАЛИАНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Една майка роди и отгледа тринадесет рожби — все момчета. Когато се роди четиринадесетото, и то беше момче. На майката много се щеше поне последното да бъде момиче, но нямаше що. То не беше като другите деца. Проходи на четиринадесетия ден от раждането си, сучеше много лакомо и тъй като майчиното мляко не му стигаше — дояждаше си с хлябове и всеки ден изяждаше по едно корито варени картофи. Само за една година порасна толкова високо, че настигна братята си.

Един ден майката изпече в пещта четиринадесет хляба и рече на най-малкия си син:

— Ти вече стана голям мъж. Време е да помагаш на братята си, които работят на нивата и копаят лозето. Ти ще им занесеш обяд и ще останеш заедно с тях да работиш до вечерта. Бива ли? — попита майката.

— Охо! — завъртя глава най-малкият и пое от майка си една торба с четиринадесет хляба, четиринадесет резена сирене и четиринадесет бутилки вино. За всеки брат поравно.

Но денят беше горещ, пътят — уморителен и додето стигне на нивата, най-малкият брат изгладня, ожадня. Седна да си почине, захвана да вади хлябовете и сиренето от торбата, на бърза ръка ги излапа и за да не му преседнат на гърлото — надигна една след друга бутилките, додето ги изпи всичките.

Братята му, като узнаха какво се е случило, поклатиха глави, затегнаха поясите и рекоха:

— Ти, малкият, ни остави без храна днес. Както виждаме, яденето си добре. Да видим как си в работата.

— Дайте ми една мотика, по-големичка да е, и ми кажете колко е голямо нашето лозе?

— То е четиринадесет декара.

— Отмерете за мене тринадесет, а единият декар нека остане за вас! — рече малкият, запретна си ръкавите, грабна най-тежката мотика и захвана да копае толкова бързо, че братята не виждаха какво правят ръцете му. Той работеше с голяма вещина. Нито едно лозово клонче не откърши мотиката му, нито едно коренче не нарани. До вечерта прекопа всичките декари, които му бяха отмерили, и на туй отгоре отиде подир залез слънце да помогне и на братята си, които едва пъпреха своята леха.

Малкият работеше юнашки, но и яденето му си го биваше. Всичко пред себе си омиташе. Майката и братята му почнаха да не си дояждат, защото самуните не стигаха.

Веднъж майката, като разбра, че нейните по-стари синове изнемощяха и залиняха от недояждане, рече на най-малкия брат:

— Синко, ти вече порасна голям и не си за нашата къща. Иди да се поразходиш по света. Може пък някъде да ти излезе късметът. Ако се замогнеш, и на братята си ще помогнеш.

— Защо не? — рече Четиринадесетия, нарами една пещ хляб и цяло каче сирене, което щеше да му стигне за един ден, и тръгна.

Надвечер стигна до един чифлик. Там завари чифликчията много разтревожен.

— Голяма ми е грижата — рече той. — За утре ми трябват петнадесет жътвари да ми пожънат узрялата пшеница, а пък аз съм нает досега само един. Ако час по-скоро не прибера снопите, вятърът ще орони зърното. Ще ми пропадне хубавата нива.

— Тъкмо за мене работа — рече гостенинът. — Аз мога да работя толкова, колкото работят четиринадесет души, но вечерта, като ги прибера снопите на купен, ще ми заплатиш толкова, колкото даваш на четиринадесет работници.

Чифликчията се зарадва, наостри най-големия сърп и сутринта преди изгрев слънце отведе двамата си ратаи на нивата — оня, когото нае по-рано, и четиринадесетия брат. Спретнаха се двамата жътвари да жънат. Додето първият нажъне ръкой и върже един сноп, Четиринадесетия търкаляше четиринадесет снопа. Надвечер двамата обръснаха цялата нива, само че работникът от селото на чифликчията склади четиринадесет пъти по-малко купенче.

Пристигна чифликчията.

— Пожънахме цялата нива. Плащай за труда ни. На моя другар се падат толкова и толкова пари, а на мене — четиринадесет пъти повече — рече Четиринадесетия.

Чифликчията се почеса по тила и захвана да мърмори:

— Де се е чуло и видяло да се плащат на работник за един ден толкова много пари? Но аз ще ти ги наброя, ако ми свършиш още една работа.

— Може — склони най-малкият брат. — Само че кажи каква ще бъде работата?

— Едно време — започна чифликчията — моят дядо заел на дяволския тартор две торби с жълтици. Иди в ада да приберeш жълтиците и ми ги донеси тука.

— Охо! — рече Четиринадесетия. — Отивам. Само че ми дай клещи, които да тежат четиринадесет оки.

Намериха му най-тежките клещи и Четиринадесетия тръгна. Цяла нощ би път, додето стигне до портите на ада. Там стояха двама рогати дяволи с космати крака, копита и двуроги железни вили в ръцете. Те му препречиха пътя и извикаха:

— Хей ти, кого търсиш?

— Дошъл съм за тартора ви. Имам работа с най-главния дявол. Повикайте го!

— Защо пък да го повикаме? — обади се единият от дяволите. — Влез сам да му кажеш защо си дошъл.

И си дръпна вилата настрана. И вторият дявол отстъпи. Тогава четиринадесетият брат хлътна в ада и мигом го обкръжиха цяла дружина все рогати дяволи, които подклаждаха там казаните с врящ катран. Те се надваряха един през друг:

— Дайте го тук, в моя казан!

И за да изглеждат по-страшни, дяволите си плезеха езиците.

Но четиринадесетият юначага никак не се изплаши, а разтвори клещите си и започна да лови с тях дяволите за езиците. Един след друг ги дърпаше силно и заедно с езиците изтръгваше и душите им. Четиринадесет дяволи погуби. Тогава изскочи самият тартор и се разфуча:

— Какво правиш, ти ми погуби най-добрите дяволи! Кой ще подклажда казаните? Защо си дошъл?

— Искам да си платиш дълга.

— Колко ми е дългът? — попита тарторът.

— Две торби жълтици.

— Греби! — мрачно рече тарторът, като заведе Четиринадесетия в дяволската съкровищница, в която имаше камари със злато.

Четиринадесетия нагреба две торби с жълтици, но тарторът застана на прага и ревна:

— Ти оттука жив няма да излезеш!

И зина да го погълне. Изкара си езика, който цял пламтеше.

Четиринадесетия, без да каже нищо, разтвори клещите — щрак — захапа тартора за езика. Дигна го нагоре, метна го на гърба си и като хвана двете торби с жълтиците под лявата си мишница, излезе от ада — и право при чифликчията. Оня тъкмо бе седнал да вечеря — весел и радостен, че се е отървал от своя жътвар, без да му плати. Но преди да допие първата си чаша с вино, ето го че пристига и жътварят. Смъква тартора от рамото си и го върза с едно въже за крака на масата.

Тогава тарторът на дяволите захвана да говори с жалостив глас:

— Какво искаш от мене, човече? Пусни ме да се върна пак в ада!

— Може — отвърна Четиринадесетия, — но прибери със себе си и чифликчията. Нека върви по дяволите!

Дяволът хвана чифликчията за езика с едни клещи, само че по-малки, и го помъкна към пъкъла, а Четиринадесетия надяна торбите с жълтиците и си тръгна към къщи — да зарадва братята си.

УДЕГЕЙСКИЯТ ЛОВЕЦ И НЕГОВИЯТ СИН
УДЕГЕЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живял на света един ловец. Името му било Геента. Неговата жена родила син.

— Ти отгледай момчето — поръчал ловецът на жена си, — аз пък ще отида да намеря великана Саломка и да си премеря с него силите.

— Моля ти се, не ходи! — казала жената. — Колко свят е погубил този великан! Ще затрие и тебе. Ние какво ще правим сами с малкия?

— Мене Саломка не може да ме затрие, защото съм много силен. Ще ида, тъй като не мога да стоя спокойно, когато Саломка избива хората.

— Щом като си намислил — иди, но най-напред опитай с лъка. Ако твоята стрела прехвърли седем превала, тръгвай!

Опънал лъка си Геента, но стрелата му отлетяла само на един превал. Тогава жена му го хванала за ръката и викнала:

— Стой бе, човек! Къде ще ходиш с това слабо оръжие!

Но Геента се отскубнал и потеглил на бой срещу великана.

Вървял, вървял покрай една река и най-напред видял старец и старица, запретнали ръкави — ловят риба. Старецът дигнал ръка над челото си и попитал ловеца:

— Къде отиваш?

— Отивам на бой срещу Саломка!

— Хайде покажи каква сила имаш! Удари този плет, с който съм преградил реката, за да се събира рибата.

Геента ритнал с крак върбовия плет, но можал само малко да го поразклати.

— Човече — поклатил глава старецът, — ти си бил много слаб. Върни се по-добре у дома си. Нямаш сили да се бориш със Саломка!

Геента нищо не отговорил, но тръгнал по-нататък.

Стигнал до една голяма могила и видял жилището на Саломка, по-високо от кедрово дърво. Влязъл вътре и се провикнал:

— Тука ли живее Саломка?

— Тука живее! — отговорил отвътре старчески женски глас. — Ти защо си дошъл?

— Дошъл съм да си премеря силите с него — отвърнал Геента.

— Почакай малко, моят син ей сега ще се върне от лов. Видиш ли, там на огнището съм заровила във въглените ръжена. Моят син Саломка винаги ближе ръжена, когато се върне премръзнал. Постопли се, гостенино! — поканила старицата ловеца и като грабнала нажежения ръжен, бързо го тикнала в устата му. Изгорила му езика. Геента онемял.

Ей го по едно време се задал Саломка. Закрачил в къщата. Той бил такъв грамаден, че едва се побрал вътре. Под мишницата си мъкнел две убити мечки. С гръмовит глас се провикнал великанът:

— Вземи едната мечка! Смъкни й кожата и я изяж! Виждам, си дошъл да се бориш с мене. Ако изядеш твоя дял по-бързо от мен — тогава ще се борим двамата. Не ме ли превариш — тежко ти!

Като изговорил тези думи, великанът строполил мечката върху Геента и насмалко щял да го утрепе. Преди ловецът да одере своята мечка, Саломка вече нагълтал другата.

— И ти си тръгнал с мене да се бориш! — подигравателно рекъл Саломка.

И като пипнал ловеца, сръчно му зашил устните с две жили окачил на носа му едно звънче и го затворил в скривалището си.

Минали много години. Синът на Геента, малкият удегеец, пораснал. Веднъж той запитал майка си:

— Кажи, майко, как се казва моят баща?

— Защо ти е неговото име, когато той е починал много отдавна! — отговорила майката.

Но синът още по-настойчиво попитал:

— Кажи ми, как се казва баща ми?

— Геента беше неговото име! — отговорила майката. Тогава малкият грабнал от стената окачения стар лък на дяда си и изскочил на лов в гората. Там срещнал един ловец. Ловецът го измерил с очи, видял стария му лък и попитал:

— Ти, момче, кой си?

— Аз съм синът на Геента — отговорил малкият удегеец.

— Ти си, значи, синът на онзи ловец, който някога тръгна да се бори с великана Саломка и вече не се върна.

Като се прибрал у дома си, Геентовият син извикал отдалеко на своята майка:

— Майко, уший ми голяма ловджийска чанта, защото заминавам.

— Къде ще ходиш? — го попитала майка му.

— Отивам да търся Саломка и щом го намеря, ще отмъстя за моя баща.

— Не ходи, сине — извикала майката, — защото той ще погуби и тебе, както погуби и баща ти.

— Решил съм да намеря великана и да си опитам с него силите.

— Тогава най-напред покажи с дядовия си лък докъде може да стигне твоята стрела.

Синът грабнал лъка, опънал го, насочил стрелата нагоре тя пропищяла. Изгубила се, прехвърлила седем превала.

Целунал малкият ръка на майка си и заминал.

Минал покрай една река. Вървял, вървял и най-напред стигнал до мястото, където един рибар преградил реката с дървен плет и ловял риба.

— Къде си тръгнал, младо юначе? — попитал рибарят.

— Отивам да си премеря силите с великана Саломка.

— Първо блъсни с крак моя плет — да ти видя силата.

Малкият удегеец ритнал рибарския плет и го съборил.

— Имаш сили! — казал старият рибар. — Отивай!

Отминал Геентовият син и скоро стигнал до високото жилище на великана. Влязъл в къщата на Саломка. Гледа там — седи една бабичка, кокалеста, ноктите й извити като корени, а носът — като птичи клюн.

— Аз съм майката на Саломка — дигнала бабичката очи към гостенина, — а ти кой си?

— Аз пък съм синът на Геента, дойдох тука да си премеря силата със Саломка.

— Близни — рекла бабичката — тази играчка. Моят син, когато намръзне, винаги се затопля с нея.

И тя натикала в устата на младия гостенин нагорещения ръжен.

Тогава Геентовият син сдъвкал със зъби нажеженото желязо и плюл в лицето на старицата. Тя се набръчкала мигом и се превърнала

на пън.

Някой затропал отвън. Влязъл Саломка. Под двете си мишници великанът мъкнел две огромни убити мечки. Хвърлил едната на гостенина и му викнал:

— Дръж първата и я изяж! Ако я изядеш по-бързо от мен ще се бориме с тебе. Ако не ме превариш, лошо ти се пише! Ще идеш при баща си!

— А къде е баща ми? — запитал синът на Геента.

— Той лежи в скривалището със зашити уста и звънче на носа.

Геентовият син подхванал мечката, стиснал й кожата, дръпнал я и веднага я смъкнал. И преди Саломка да одере своята Мечка, синът на Геента излапал другата.

Тръгнали двамата да се преборят върху една висока скала. Изкачили се най-горе. А скалата била твърда и гладка като лед.

Саломка тогава се проникнал:

— Искаш ли да опитаме кой може да пробие с крак по-дълбоко канарата?

— Искам! — отговорил Геентовият син.

Саломка ударил с крак. Скалата треснала. Кракът му влязъл до кокалчето в скала. Изправил се след него Геентовият син и тропнал. Скалата се пропукала и кракът му влязъл до коляното.

За сетен път Саломка събрал сили и се втурнал да изблъска младия удегеец от края на скалата. Но щом великанът се засилил, Геентовият син бързо се изтеглил настрана. Саломка полетял надолу с главата и се утрепал върху камъните.

Избърсал си челото юначният Геентов син, влязъл вкъщи и чул как някъде под земята дрънка звънче.

— Това навярно е звънчето на баща ми! — извикал синът на Геента и се втурнал към скривалището. Там заварил един старец със зашита уста и звънче на носа — лежи и пъшка. Навел се над него и казал:

— Аз съм синът на Геента.

Старецът се разтреперал и прострял ръце към сина си. Той бил толкова отпаднал, че не можел да стъпи на нозете си. Тогава синът прегърнал своя баща, положил го в огромната си ловна чанта и го отнесъл вкъщи.

Няма да разказвам с каква радост майката посрещнала и двамата.

ЖЕНАТА ОТ ЖЕРАВСКОТО ГНЕЗДО
ЯПОНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

В една дървена къщурка сред планината живеел самотен бедняк. Работел той от сутрин до вечер, но едва изкарвал прехраната си. Вечерно време често подпирал с ръце глава и размислял как ще продължи живота си.

Веднъж сиромахът отишъл да работи на господаря си, при когото бил ратай, и се върнал късно през нощта. Легнал в къщурката си да спи. Към полунощ, когато заспал, дърветата наоколо се огънали, клоните им запращели. Избухнала страшна буря. Стреснал се сиромахът и чул в шумотевицата тънък гласец:

— Помогнете! Помогнете!

Додето започнало да се разсъмва, той все се въртял в леглото и все не можел да заспи. Щом станало видело, той се дигнал и тръгнал да узнае откъде иде тънкият гласец: бурята стихнала, но сломила едно дърво, в чиито клони имало жеравско гнездо. Падналото дърво притиснало една птица, тя жално се обаждала и сякаш се молела:

— Помощ! Помощ!

Наближил сиромахът и като се навел, видял, че птицата едва диша, смъртно ударена. Домъчняло на човека за крилатата птица, навел се, грижливо отместил клона, който я затискал, и проговорил:

— Бедничката! Ти ме изплаши със своя вик. Но сега си свободна. Лети си, а пък аз ще ида на работа. Прощавай!

Птицата разперила крилата си, но мигом пак ги отпуснала и паднала на земята, защото едното й крило било ранено Сиромахът взел ранената птица, вдигнал я в ръцете си, помилвал крилцето й, отнесъл я на тревата и рекъл:

— Хайде, птичко, сега аз трябва да ида на работа, а ти щом се съвземеш, дигай се и отлети на някое хубаво място!

И като отминал малко, пак се обърнал към птичката и що да види: птицата го гледала и от очите й капели сълзи.

На другия ден завалял дъжд. Сиромахът не можал да отиде на работа и останал вкъщи. Към пладне небето се прояснило и той се вдигнал да събере сухи съчки за огъня си. Неочаквано насреща му се показала една млада жена с невиждана хубост. И тя се навеждала да събира нападали клонки. Сиромахът зинал от учудване:

— Що ще тука тази жена?

Но жената се усмихнала и му заговорила.

— Много ми се щеше да се срещна с тебе! — рекла тя.

— Коя си ти? — попитал я сиромахът.

Но тя се заляла от смях и нищо не отговорила.

— От кои земи си дошла?

Хубавицата пак нищо не отговорила, само още по-чевръсто захванала да събира съчки. Тъй двамата кръстосвали гората и се навеждали да събират дръвца, додето започнало да се смрачава. Когато настъпила вечерта, сиромахът рекъл:

— Стигат ми тези съчки, време е да си ида вкъщи. А хубавицата добавила:

— И аз ще дойда с тебе!

И без да изостава, тя крачела подире му към къщицата. Сиромахът се объркал:

— Много ми е бедна къщурката. Срамувам се да те заведе дома.

Но хубавицата казала:

— Нищо. Аз нямам свой дом! Моля ги се, позволи ми тука да се преселя.

И като бръкнала в пазвата си, тя изкарала малко книжно вързопче, изсипала оттам две зрънца ориз и помолила сиромаха да й даде едно гърненце. Спуснала гостенката зърната в гърнето, наляла вода отгоре и когато водата завряла, цялото гърне се напълнило догоре с чудесен бял ориз. Нахранили се до насита двамата и легнали да спят.

От тази вечер тя вадела от пазвата си по две зрънца три пъти на ден и варила по едно гърне ориз. Всеки път двамата яли, колкото могат, и още оставало в гърнето. Отначало сиромахът думал на хубавицата:

— В туй село аз съм последният сиромах. Скоро животът ми с тебе ще ти омръзне. Но аз не те задържам: иди си, ако искаш, там, където ще ти бъде по-добре. Защо ти трябва да се залъгваш с мене?

Но жената не си отивала. Тя ходела с мъжа да събират съчки, а когато оставала вкъщи, усърдно се залавяла да тъче.

Видял сиромахът, че тя не си отивала, и си мислел:

„Трябва повече да работя, докато нейните оризови зрънца във вързопчето не са се свършили.“

От сутрин до вечер той сечел дърва и се трудел неуморно.

Станала хубавицата жена на сиромаха. Всеки ден оставала вкъщи и все тъкала. Само се чувало тракането на тъкачния стан: „Тикара-такара, тон-тон!“

Минали девет месеца. Дошло време и им се родила една малка дъщеричка. Заживели заедно тримата.

Но щом изтекли три години, жената рекла на съпруга си:

— Занеси всичко, което съм изтъкала, и го продай на търговците.

— Колко пък може да взема за този пухкав и мек платец? — попитал мъжът и си помислил: „Дали ще мога някому да го продам!“

— В него аз съм вложила цялата си душа — промълвила жената, — но за триста жълтици този платец може да го отстъпиш.

Мъжът не й повярвал. Триста жълтици са нечувани пари! Но все пак взел платеца и го отнесъл в града при най-богатия търговец.

— Ще ми купиш ли платеца? — попитал той. Търговецът разгледал плата и попитал:

— Колко искаш за него?

— Отстъпвам го за триста жълтици.

— Тъй да бъде! Ще ти наброя триста жълтици и отсега нататък ще пазя този плат, който е по-мек от перушина, по-лек от пух. Той ще ми бъде най-голямата домашна скъпоценност.

Наброил търговецът триста жълтици на сиромаха и от този ден нататък неговото семейство заживяло охолно. Минало що минало, веднъж жената рекла на мъжа си:

— Нашата дъщеричка порасна и вече може да готви и да се грижи за тебе. Аз за себе си съм спокойна. Настъпи времето за нашата раздяла.

Мъжът й се смаял:

— Какво се е случило? Защо приказваш такива думи?

— Аз много се потрудих за тебе, мое мъжленце, изгубих всичките си сили и вече е време да взема по-раншния си образ. Знай, че аз не съм човек, а съм оная жеравица, която ти някога спаси под падналото дърво. Аз исках да ти се отплатя за твоята добрина, но повече не мога да бъда при теб. Затуй ти оставям една дъщеричка. А

пък аз, погледни каква съм станала! Ами че аз всичките си пера съм отскубнала, за да изтъка чудесното платно!

Превърнала се тя пак на жеравица и мъжът й тогава видял, че тя цялата е оскубана, кожата й е червена и гола, останали са само тук-таме правички перца. Размахала крила жеравицата, с труд се вдигнала нагоре и литнала към планината.

ВИРОГЛАВОТО ЗАЙЧЕ
УЗБЕКСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Имало едно зайче. То се наричало Белочелото, защото имало белег на челото си, но всички му викали Вироглавеца, тъй като било много упорито зайче. Никого за нищо не слушало и всичко вършело на своя глава. Но ще ви разкажа какво му се е случило.

Старият заек — бащата — купил за своето синче една кротка магаричка с малко магаренце. Малкият Вироглавец много обичал да язди магаричката. Веднъж той се метнал върху своята кротка магаричка и тръгнал на гости у лелини си. Пътят му минавал през Бодливите трънаци. Най-напред го срещнали неговите братчета — зайчетата. Те всички се развикали:

— Къде си тръгнал Вироглавецо, с магаричката? Бодливите трънаци са много опасно място. Там никой не може да мине без другар!

Вироглавото зайче само размахало лапичката си и пришпорило магаричката — да върви по-бързо. Малкото магаренце тропкало подир майка си и люшкало звънчето на шията си, за да се чува по-силно. Вироглавото зайче от време на време бодяло с остена си магаричката да тича по-бързо.

Нашите пътници навлезли в Бодливите трънаци, където живеели три лисици: старият лисугер, майката лисица и мъничкото лисиче. Щом чуло звънчето на магаренцето, мъничкото лисиче наострило уши и заговорило:

— Пристига Вироглавеца, яхнал магаричката си, подир него се мотае мъничкото магаренце — аз чувам звънчето му!

— Ние трябва да му дадем да разбере! Кой му е позволил да минава през нашите Бодливи трънаци? Аз ще му откраднa магаричката! — заканила се майката Лисана.

— Аз да не съм лисугер, ако не му откраднa малкото магаренце! — извикал лисугерът.

— Аз пък ще му съблека дрешката! — изврещяло лисичето.

А Вироглавеца нищичко не подозирал. Стигнал до средата на Бодливите трънаци. Минало пладне и слънцето започнало да слиза надолу. Магаренцето се озорило и клюмнало с главица. Изостанало назад. За да не го изгуби, Вироглавеца захванал да си върти главата и да го зове: „Насам, насам!“ Далеко отзад се обаждало звънчето, сякаш отвръщало: „Ида, ида!“ Вироглавото зайче си рекло: „Щом чувам гласа на звънчето, магаренцето тича подире ми. Защо ми трябва да си въртя шията напразно!“ — И вече не се обръщало назад.

А хитрата Лисана тъкмо туй чакала. Приближила се тя крадешком, отвързала от шията на магаренцето звънчето и го вързала за опашката на магаричката. А магаренцето Лисана хванала за ухото и го отмъкнала в гъсталака.

Вироглавото зайче яхало и чувало подире си малкото звънне. Значи, думало си то, всичко е наред. Магаренцето е настигнало майка си и тропка подир нея!

Тъкмо когато магаричката и Вироглавеца сигнали завоя на пътя, пред тях изскочила лисицата и извикала:

— Хей, зайче, къде си тръгнало самичко в тази гора?

Зайчето се стреснало и си помислило: „Ами ако тази лисица ми е отмъкнала магаренцето?“

Огледало се насам-нататък и никъде не видяло магаренцето. Тогава вироглавото зайче викнало да плаче:

— Отиде ми магаренцето! Къде си, мое мило магаренце?

А лисицата завъртяла опашката си и му заговорила с престорен глас:

— Не плачи, миличко! Твоето магаренце остана на завоя и не знае накъде да върви. Скочи долу и тичай да го доведеш!

Зарадвало се зайчето и се втурнало назад да търси магаренцето си, а в туй време Кума-лиса се метнала на магаричката и препуснала през трънаците.

Стигнал Вироглавеца до завоя и що да види! Никакво магаренце няма! Върнал се назад, но и магаричката му изчезнала. Изплашил се Вироглавеца и си рекъл: „Тука могат да откраднат и самия мене! Бягайте, крака, да бягаме!“

И хукнал. Стигнал до брега на реката и спрял за малко да сръбне водица. Надясно от себе си видял едно мъничко лисиче — трепери цялото и плаче.

— Ти защо плачеш? — попитал го Вироглавеца.

— Как да не плача — отвърнало лисичето, — когато ми се случи голяма беда! Моята майка ми даде една златна паричка и ме изпрати да ида на пазар, но аз изтървах паричката и тя падна в реката. Като се върна, мама ще ме пребие!

И лисичето ревнало още по-силно. Станало жално на зайчето за лисичето и захванало да го утешава:

— Недей плака, защото плачът не помага!

Лисичето избърсало сълзите си и попитало зайчето:

— Можеш ли да плуваш?

— Мога — отвърнало зайчето.

— Тогава влез в реката и ми намери златната паричка. Ако ми я изкараш, аз ще ти дам десет сребърни парички срещу златната. Искаш ли?

„Десет сребърни парички — помислило зайчето, — за тях аз мога да си купя друга магаричка и едно малко магаренце!“

— Ще ти намеря златната паричка! — извикало то и бързо започнало да си съблича дрешката. Цамбурнало в реката и се спуснало да търси златната паричка.

А хитрото зайче се усмихнало до ушите:

— Накарах вироглавото да се съблече голо! — и като грабнало дрехата от тревата, побягнало.

Вироглавеца търсил, търсил златната паричка по дъното, но не можал да я намери и излязъл от водата. Озърнал се: на брега нямало следа нито от лисичето, нито от дрехата му. Затреперал от студ и мокър се втурнал вкъщи.

След като му откраднали магаричката, магаренцето и дрешката, вироглавото зайче слушало само полезните съвети и в Бодливите трънаци заешките му крачета никога не стъпвали.

ХАНЪТ И ОБУЩАРЯТ
УЙГУРСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Когато настъпил големият празник, уйгурският владетел на Алма Ата тръгнал по най-затънтените улици на своята столица да се поразходи и да види как живеят хората. Подир него на коне потеглили трима брадати везири. Била късна нощ. Всички прозорци тъмнеели, защото уморените работни хора спели дълбоко. Само в една малка сиромашка къща мъждукала светлинка. Ханът отбил коня си към светлинката и похлопал на прозорчето. Вратата скръцнала и отвътре се показал домакинът. Той бил опасан с кожена престилка и държал в едната си ръка обувка, а в другата игла и конец. Владетелят веднага познал, че този човек е обущар и кърпи стари обуща.

— Защо не спиш, а си се заловил посред нощ за работа? — попитал ханът.

Обущарят, който познал големия гостени, се поклонил с почит и промълвил:

— От нужда, господарю! Ако не работя денем и нощем, не ще мога да изкарам хляб за домочадието си.

— Колко деца имаш? — повторно попитал ханът.

— Двечки са — отвърнал кърпачът, — но са още много мънички, не могат да ми помагат.

— А отколе ли си дошъл в този град?

— Преди четиридесет и седем години.

Ханът погледнал набръчканото му лице, главата му и пак запитал:

— А кога падна снегът върху тази планина?

— Точно преди три години, господарю!

— Изведнъж ли заваля?

— Полека-лека, но както виждаш, сега планината е побеляла цялата.

— Няма ли да бъде по-добре, ако от дванадесетте ратаи, които ти помагат в работата, освободиш единия и почнеш да работиш само с

единадесет души?

— Не е възможно, бащице! Ако направя такова нещо, децата и жената ми ще умрат от глад.

— Тежка ти е работата! — поклатил главата си ханът. — Не зная как да ти помогна. Ами какво ще кажеш, ако ти изпра трима тлъсти овни — можеш ли да ги острижеш хубавичко?

— За стрижене на овни съм годен, стига да ми се паднат! — весело отговорил обущарят.

Ханът протегнал ръка, простил се с кърпача и препуснал с коня си по-нататък. Подире му се навървили тримата везири облечени с позлатени дрехи, на коне.

— Хубаво да ги острижеш! — провикнал се ханът, преди да кривне в улицата.

— Слушам, господарю! Волята ти ще бъде изпълнена! — отвърнал кърпачът, който бил много зарадван.

Когато конниците навлезли в тъмнината, първият везир рекъл:

— Господарю, този кърпач е голям лъжец. Затуй е последен сиромах. Аз съм го виждал по-рано и го познавам добре. Той е пристигнал в столицата само преди три месеца, а не преди четиридесет и седем години. Трябва да ти кажа, че кърпачът те излъга и за снега, който е паднал на планината. Всички знаят, че този сняг стои там от незапомнени времена. А от другите му отговори аз нищо не разбрах, защото те са още по-лъжливи.

Ханът позадържал за малко коня си и се провикнал:

— Вие тримата сте мои първи съветници, но виждам, че сте недосетливи и нямате ум като главата на обущаря. Давам ви три дни срок да размислите хубаво и да ми разтълкувате думите на този прост човек. Ако не отгатнете, ще ви снема главите! — и като препуснал към двореца си, владетелят влязъл сърдито вътре и оставил везирите с отворени уста.

Цяла нощ тримата големци размисляли над думите на обущаря, но не могли нищо да отгатнат. Когато се разсъмнало, те и тримата се упътили към малката сиромашка обущарница. Заварили кърпача — спал-недоспал, седи на столчето си и кърпи един разпран чехъл.

— Ние дойдохме да ни разтълкуваш какво искаше да кажеш през нощта, когато ханът те разпитваше.

— Нищо ли не разбрахте? — отвърнал им кърпачът. — Тежко и горко на нашата държава, щом има такива управници!

— Молим ти се, спаси ни главите, защото ханът ни заплаши, че ще ги снеме, ако не му отговорим точно.

— Ваша работа! — навел се над чехъла кърпачът.

— Слушай, човече, ако ни кажеш — продължил най-старият везир, — готови сме да ти наброим една торбичка с жълтици. Ние ще те отървем от сиромашията.

— А колко мислите да ми дадете? — попитал бедният обущар.

— Ние сме трима — по сто жълтици ако ти дадем, ще получиш триста.

— Малко са! — поклатил глава обущарят.

— Ще ти дадем шестстотин златни монети! — извикал великият везир и очите му светнали.

— Бройте ги! Съгласен съм. Всичко ще ви разтълкувам. И след като получил цяла торба с пари, кърпачът рекъл:

— Най-напред ханът ме попита кога съм дошъл тука. Той искаше да узнае на колко години съм. Аз му отговорих, че съм на четиридесет и седем. На втория ханski въпрос — кога е паднал снегът върху планината — отговорих: точно преди три години. И тъй като ханът искаше да узнае откога ми е побеляла главата, аз му казах, че върхът захвана да белее преди три години. Ханът ме посъветва да намаля работата и наместо дванадесет месеца да почивам годишно по един месец, но аз му отговорих, че децата ми ще измрат от глад. Най-сетне ханът ми каза, че щял да ми изпроводи три овни за стригане. Аз се съгласих и той ми изпроводи овните… Трябва да ви кажа, че тримата овни за стригане сте вие.

Везирите се измъкнали, потънали от срам, от работилницата на хитрия обущар.

УМНАТА ДЕВОЙКА
ДАРГИНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живееха някога двамина братя: единият — последен сиромах, а другият — богат. Веднъж богатият повика бедния у дома си и му рече:

— Аз имам обор, пълен с добитък: и коне съм развъдил, и крави, колкото щеш, а овчето ми стадо не се събира в кошарата. Като те гледам как се измъчваш и не можеш да свържеш двата края, сърцето ме боли. Какво ще кажат хората: изоставил брата си да умира от глад, а той се разполага като някой княз! Затуй съм решил да ти подаря една от моите крави. Тя е старичка, единият й рог е счупен, но дава бяло мляко. Ако ти проработи късметът, може и теленце да ти отели. Прибери си я у дома. Твоя да бъде!

Бедният брат се просълзи и целуна десницата на своя богат брат. Отведе кравата и каза на жена си:

— Хубаво се грижи за тази крава, защото тя може да ни роди теленце. Тогава и ние ще станем хора.

Сиромахкинята се разшета. Почисти обора, донесе млада тревица на кравата, напои я с бистра водица. Прашинка не даваше да падне върху добичето.

Подир два-три дни двете етърви — съпругата на богатия и сиромахкинята — отидоха към гората да берат гъби. Сиромахкинята набързо си напълни кошницата и си тръгна, а богатата се потриваше и търсеше узрели ягоди.

— Къде бързаш и защо ме оставяш сама? — провикна се богатата.

— Бързам, защото трябва да си нахраня кравата и водичка да й занеса, нали само в нея ни е късметът.

— Голямо чудо станало — подигра й се богатата. — Една подарена крава имате и тя е със счупен рог!

Прибраха се двете жени в къщите си. Богатата тръшна вратата и влезе при мъжа си сърдита.

— Какво ми се пери твоята братова жена! — извика тя. — Не ме дочака в гората, додето си напълня кошницата. Пази Боже, сиромах човек да прогледа! Хей, мъжо, още утре да прибереш подарената крава, защото у тези хора няма никаква благодарност!

Поиска на другия ден богатият брат кравата си, но бедният поклати глава и рече:

— Не я давам, защото тя ще ми донесе късмет!

— Тогава ще те изправя пред хана и той ще те осъди. Тръгвай подире ми!

Дигнаха се двамата братя, отидоха в ханския дворец и разказаха на хана какъв спор имат:

— Аз тази крава със счупения рог ще я дам на онзи от вас, който ми отгатне три гатанки. Кое нещо на света е най-тлъстото — тази е първата. Кое пък е най-мекото — тази е втората гатанка. Кое е най-сладкото — тази пък е третата. Помислете сега и двамата. Давам ви срок до утре заран. Който отгатне рай-добре, той ще получи кравата!

Отидоха и двамата в къщите си. Богатият се нахрани хубаво и легна да спи, а сиромахът се търкулна гладен и цяла нощ се въртя в леглото. Той мислеше: „Кое нещо на света е най тлъстото? Как да отговори, когато през живота си не съм опитвал никакви тлъстини!“ Главата му не можа да отгатне и втората гатанка: кое пък е най-мекото? „Цял живот — рече си той съм спал на твърдо легло. И за най-сладкото не мога да кажа нищо, защото винаги съм подслаждал живота си с горчивини.“

Сиромашкият брат имаше една дъщеричка, която беше навършила осемнадесет години. Като се пробуди заранта, девойката погледна баща си и го попита защо е толкова измъчен и посърнал. Бащата й разказа всичко за подарената крава и за гатанките на хана, които са го измъчвали през цялата нощ.

— Не се кахъри, татко! Отговорите на гатанките са много лесни.

— Как тъй лесни? — попита бащата.

— Щом отговори моя чичо и ханът дигне очи към тебе, ти му отговори тъй: най-тлъстото нещо на света е земята, защото тя ражда всяка година и не се изтощава; няма нищо по-меко от тялото на детенцето, което обичат; а отговорът на третата гатанка е: най-сладкото нещо за хората е сънят!

Щом изгря слънцето, двамата братя се упътиха към ханския дворец. Първи се изправи пред владетеля богатият брат. Ханът го погледна и рече:

— Отговаряй!

— Няма по-тлъсто нещо — рече самодоволният богаташ — от овчето месо; нищо не е по-меко от вълната и най-сладък медът на пчелите! Всичките деца го знаят.

— А ти — обърна се ханът към сиромаха — как ще изтълкуваш моите три гатанки?

— Най-тлъста, господарю, е земята, която всяка година ражда плодове и никога не се уморява; най-меко е детското тяло; а най-сладък е сънят за човека, когато легне да спи след тежък труд.

Като чу този отговор, ханът скочи на крака и викна:

— Този е истинският отговор на моите гатанки. Кой те научи тъй да отговаряш?

— Сам си отгатнах — отвърна сиромахът.

— Щом като можеш да отгатваш такава мъчна гатанка, ще ти задам още една! Давам ти една кошница с петдесет яйца. Сложи ги под квачката! Тази нощ искам тя да ги измъти и утре, след изгрев слънце, трябва да ми донесеш петдесет живи пиленца! Смогнеш ли да разрешиш и тази задача — кравата със счупения рог ще бъде твоя. Не измътиш ли яйцата, утре ще ти отрежа главата!

Върна се сиромахът вкъщи още по кахърен.

— Какво стана? — попита го дъщерята.

— Всичко пропадна! — отговори бащата. — И кравата изгубих, и главата ми отиде. Как мога само за една нощ да сложа под квачката петдесет яйца и утре да се появят петдесет пиленца? Ханът ги иска живички в двореца.

— Не е голяма беда! — рече дъщерята. — Сядай, татко, да вечеряш!

И тя на бърза ръка начупи всичките яйца в една тава, сложи я върху железния триножник, подкладе огъня и вкъщи се понесе миризма на пържени яйца. Седнаха да вечерят тримата: бащата, майката и дъщерята. Изядоха всичките яйца. Най-сетне бащата се досети за последната гатанка на хана и се хвана за главата.

— Какво направихме, дъще? — викна той. — Ние изядохме гатанката.

Дъщерята се засмя.

— Лягай сега да спиш — рече тя, — а утре, като идеш при хана и той те запита къде са пилетата и яйцата, ти му отговори тъй: „Пиленцата са готови, но чакат храна. Ти, хане, заповядай веднага да засеят нивата с просо и до вечерта то да порасте, да узрее и жетварите да го поженат и овършеят. Додето притъмнее, просото да донесат у дома, защото без храна всичките пиленца ще измрат от глад.“ Ако ханът отвори уста и рече: „Дума да не става, къде се е чуло и видяло за един ден да посееш просо и да събереш жетва от нивата?“ — ти му кажи: „А нима е възможно само за един ден квачката да измъти петдесет яйца!“

На другия ден сиромахът отново се изправи пред хана и поиска просо за гладните си пиленца.

— Но просото — рече той — трябва да бъде за един ден посято, пожънато и овършано. Инак пиленцата няма да оживеят.

— Ти нямаш ум в главата си! — извика ханът. — Къде си чувал просо да поникне и да бъде пожънато и овършано само за един ден?

— А ти — рече сиромахът, къде си чувал, хане, яйца да се измътят само за една нощ и да станат пиленца?

Замисли се ханът и поклати глава.

— Тази работа — рече той — не е чиста. Някой ти подсказва отговорите. Кажи ми, кой те учи да отговаряш толкова остроумно?

— Моята дъщеричка ме учи на ум и на разум.

— Подир два-три дни ще пристигна у вас на гости. Искам да я видя тази твоя щерка! — викна ханът. — А сега прощавай!

Прибра се сиромахът у дома си. Подир два-три дни самият хан заедно с везира си пристигна в бедняшкия дом. Бащата го нямаше. Дъщеричката тъкмо замесваше тесто и се гласеше да изпече хляб. Щом гостите се изправиха на прага, девойката се пообърна и проговори:

— Пустият наш дом е останал без уши!

Гостите се спогледаха, но нищо не казаха, само попитаха къде да привържат конете си. Девойката им отговори:

— Където обичате. Може и в планината, може и в равнината.

Ханът и неговият везир се спогледаха повторно, защото нищо не разбраха от думите на домакинята, и си тръгнаха.

— Къде ще мъкнем конете си — на планината или в равнината — промърмориха те и отминаха.

На другия ден ханът изпрати човек да повика сиромаха и го попита:

— Какво искаше да каже дъщеря ти вчера с думите, че вашият дом е останал без уши, и защо ни изпрати да си завържем конете в планината или в равнината?

Сиромахът нищо не можа да разгадае, но когато вкъщи попита дъщеря си защо е посрещнала гостите с такива неясни думи, тя се усмихна и отвърна:

— Аз казах, че нашият дом е останал без уши. С тези думи исках да се извиня на гостите, че нямаме куче да лавне и да ме предупреди за идването на чужди хора. А думите ми, че могат да си вържат конете, където обичат — в равнината или в планината, — означават, че имаме навън до височината едно криво дърво, имаме и на равното място друго дърво. Там могат да си оставят конете!

Като узна какво е отговорила умната девойка, ханът се зарадва безкрайно и извика:

— Стягайте се за сватба, защото искам да се оженя час по-скоро за туй умно момиче!

Още на другия ден подир сватбата ханът направил своята млада жена първа съветничка и никакво решение не вземаше, докато не попита най-напред какво ще каже жена му. Тогава големците, които се въртяха в двореца, захванаха да клатят глави.

— Защо си въртите главите? — попита ги ханът.

— Навсякъде в страната хората приказват — отвърнаха големците, — че в твоята държава не си ти главата, а управлението държи твоята жена. Тази работа няма да доведе до нищо добро.

Като чу тези думи, ханът подскочи гневно и забрани на жена си да се меси в държавните работи. И тя млъкна, но случи се тъй, че веднъж жената наруши ханската забрана. Една сутрин пристигнаха при хана двама души да искат правосъдие. Те водеха подире си: единият — вол, а другият — кобила, и носеха едно току-що ожребено конче. Сложиха кончето пред владетеля и му разказаха, че туй добиче се е родило през нощта и го намерили в двора, където оставили вечерта вола и кобилата Единият вика:

— Кончето е мое, защото го е родила кобилата!

А другият го пресече:

— Кончето е родено през нощта от моя вол и затуй трябва да си го прибера аз!

Ханът се слиса и не знаеше как да им отговори, когато през отворения прозорец се обади жена му, която чу спора на двамата чужденци. Тя се провикна:

— Гледайте, гледайте, морето гори!

— Как може морето да гори? — прекъсна я стопанинът на вола.

— А ти, хитрецо, кого искаш да излъжеш, като казваш, че твоят вол се е ожребил през нощта и е родил конче?

Притиснатият до стената пътник си призна, че не е прав, наведе засрамено глава и си поведе вола.

Но ханът избухна гневно на жена си.

— Ти наруши моята заповед и се намеси в държавните работи без мое позволение. Затуй решавам да се разделя с тебе и да те върна пак при баща ти. Махай се от моя дворец! Избери си онова, което най-много ти се нрави, и да не те гледат очите ми. Утре в зори да те няма!

— Добре! — отвърна младата жена и дочака, додето ханът заспи, сетне тихо повика двама ратаи и им поръча да нарамят леглото, в което спеше нейният съпруг, и да го отнесат в къщата на баща й. Ханът хъркаше дълбоко и нищо не усети. Сутринта, като се пробуди, той си отвори очите и захвана да мига: що ще в тази сиромашка къща и каква е тази крава, която ходи по двора със счупения рог?

Но щом видя своята жена и нейния баща, скочи на крака и попита:

— Как съм дошъл тука и каква е тази шега?

— Стопанино — отвърна младата жена, — ти снощи ме изгони от двореца и заповяда да взема оттам онова, което ми е най-свидно. Аз размислих какво ми е най-свидно на този свят и реших, че нямам друго, което да ми е по-скъпо от моя мъж. Затуй поръчах да те пренесат тука заедно с леглото!

Тогава ханът разбра колко е мъдра тази сиромашка дъщеря и пак си я отведе в двореца. И през живота си двамата никога повече не се разделиха.

ЧАНГА-ЧУНГА
ТУРСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Живели някога двама братя. По-големият бил човек саможив. Той събрал голямо имане, но нямал край себе си нито дете, нито коте. Окото му било все в парата и хората не го обичали, защото нямал милостиво сърце и пет пари не давал за сиромасите. А по-малкият брат никак не можел да свърже двата края. Къщата му била пълна с многолюдна челяд. Децата му ходели недохранени и дрипави.

Веднъж бедният брат отишъл при богатия и му казал:

— Моите деца вкъщи гладуват. Ти имаш пълна житница Ще те моля да ми отмериш крина-две жито да си отхраня рожбите до лятото. Щом настъпи лятото, с житото от първите снопи ще ти върна заема. Може ли?

— Не може — отвърнал богатият. — Аз ако бях си раздавал имането на сиромасите, досега щях да стана последен бедняк. Не ти вярвам, че ще смогнеш да ми върнеш житото, ами се махай от очите ми!

— При кого да ида? — поклатил глава малкият. — Дойдох при тебе за помощ, защото си ми брат.

— Брат не брат — нямам жито за тебе. Върви по света да си търсиш късмета.

Натъжил се малкият брат, влязъл вкъщи, откачил от един гвоздей празната торбичка и тръгнал.

— Къде отиваш? — попитала го жена му.

— Да си търся късмета.

— А кога ще се върнеш?

— Щом го намеря, тука съм — отвърнал пътникът и кривнал към гората.

Вървял що вървял, стигнал до един кръстопът. Отишъл наляво по една затънтена пътека. Навлязъл в зашумената гора. По едно време стигнал до едно дърво — цялото изкорубено. На десетина разкрача от дървото се издигала непристъпна канара. Седнал на тревата под

сенчестото дърво да си почине. Било надвечер. Не щеш ли — надолу по пътеката се чули човешки гласове.

— Хора идат насам — си рекъл малкият брат, — може да не са добри хора, по-хубаво да се скрия някъде. — И се озърнал. Видял хралупата на старото дърво и се скрил в нея. Подир малко — един след друг — пристигнали четиридесет души на коне, с дисаги, преметнати на конските седла, въоръжени до зъби. Тия хора били разбойници, които обирали керваните по пътищата, и от тях пищяло мало и голямо. Скритият в хралупата притаил дъх, а разбойниците наскачали пред високата канара, нарамили плячката си и хванали юздите на конете. Техният главатар се изправил пред канарата и викнал високо:

— Чанга!

Тогава станало чудо: канарата се размърдала и мигом зинала една тясна врата, колкото да мине един човек, който води кон. Един след друг се навървили четиридесетте страшни разбойници и влезли заедно с конете си. Тогава отвътре повторно се чул гласът на главатаря:

— Чунга!

И канарата — „гюлдюр-гюлдюр“ — пак се затворила. Изумен и уплашен, сиромахът си рекъл:

— Ще дочакам да видя какво ще стане по-нататък. Цяла нощ прекарал в хралупата на дървото. Щом се разсъмнало, отвътре повторно се чул заповедническият глас на главатаря и канарата пак зинала. Разбойниците се измъкнали, метнали се на и препуснали през гората. Последен излязъл техният главатар и като извикал: „Чунга!“ — канарата с грохот се затворила. Ездачът размахал камшика и се втурна като хищна птица подир другарите си.

Когато тропотът на конете затихнал, сиромахът излязъл от хралупата и тръгнал към канарата.

— Защо да не опитам и аз! — си рекъл той и викнал: — Чанга! Не щеш ли, канарата мигом се разтворила и неканеният гостенин влязъл боязливо в разбойническото скривалище.

— Чунга! — екнал гласът му вътре в пещерата и вратата на канарата се затворила с грохот.

Ококорил се сиромахът и видял широка стая, насред стаята — маса, а върху масата, наредени един до друг, четиридесет ключа, тъкмо колкото били разбойниците. Значи, те всичките са имали по едно скривалище.

— Чакай да видя какво има в скривалищата! — си рекъл гостенинът, награбил ключовете и тръгнал наред. Захванал да отключва всяка залостена врата. И що да види? Скривалищата били пълни със златни и сребърни пари, а до тях насипани купчини от скъпоценни камъни: червени рубини, зелени изумруди, жълти кехлибари и грейнали в тъмнината диаманти. Почесал се по врата сиромахът и се заловил за работа. Насипал в торбата жълтици, колкото събрала, сетне си натъпкал джобовете със скъпоценни камъни, сипал две-три шепи в пазвата си и станал да си ходи. Отишъл в стаята, където била масата, наредил ключовете — всеки на мястото му — и викнал:

— Чанга!

Скалата се отворила. Излязъл навън, викнал:

— Чунга! — И скалата изгърмяла и пак се затворила. Тичешком забогателият сиромах се прибрал у дома си. Там жена му и децата, като видели парите и драгоценните камъни, си глътнали езиците. До вечерта цялото село научило, че сиромахът се е върнал с нечувано имане. По-големият брат, щом научил новината, надникнал в братовия си дом и рекъл:

— Казаха ми, че си донесъл много злато и скъпоценни камъни. От кого си ги взел? Да не си погубил някой богат човек?

— Нищо зло не съм сторил — отвърнал малкият брат. — Ти си мой човек. Всичко ще ти кажа.

И му разказал за пещерата на разбойниците, която се отваряла и затваряла, щом човек застане пред скалата и изрече две потайни думи.

— Какви са тия думи?

— Чанга и чунга — запомни ги хубаво!

— И аз ще ида с най-големите мешинени торби — рекъл по-големият брат, стегнал се, яхнал един висок арабски кон и потеглил към заключената пещера. Той решил да се върне няколко пъти и да изнесе всичкото имане на разбойниците. Вървял по пътя и все си повтарял на ума потайните думи. Стигнал към пладне, слязъл от коня си и го вързал под сенчестото дърво, нарамил мешините торби, изправил се пред канарата и викнал:

— Чанга!

„Гюлдюр-гюлдюр!“ — разтворили се камъните, зинала канарата и по-големият брат се намъкнал със светнали очи.

— Чунга! — извикал гостенинът и вратата се затворила. Тръгнал из пещерата. Набутал ключовете, отключил скривалищата и наблъскал мешинените торби догоре с имане. Потеглил да си ходи, но тука го сполетяла голяма беда: забравил каква била потайната дума, която отваряла канарата. Напрягал си паметта, повтарял различни думи, но все не улучвал думата, която можела да отключи канарата. Студена пот избила по челото му. Изплашил се здравата. Озърнал се насам-нататък, най-сетне съзрял пещта, в която разбойниците печели хляб. Влязъл вътре и там притихнал. Скоро притъмняло. Разбойниците се върнали. Щом видели вързания кон под дървото, близо до тяхното скривалище, те се досетили каква с работата и настръхнали като оси.

Главатарят извикал силно:

— Чанга!

— Спасен съм! — повторил думата „Чанга“ скритият в пещерата гостенин и решил да прекара там през нощта, докато разбойниците излязат от пещерата. Но стопаните, като видели напълнените с имане мешинени торби до вратата, още повече се разярили и се заловили да търсят във всяко потулено кътче Най-сетне съзрели нещастника в пещта.

— Какво търсиш тук? — изревал главатарят.

— Проводи ме моят по-малък брат да си нагреба пари от вашето скривалище.

— А що щеш в пещта?

— Влязох да се постопля, защото ми е много студено.

— Донесете сухи дърва и посгрейте този наш гостенин извикал главатарят.

Разбойниците нахвърлили много дърва в пещта и ги запалили.

Тъй загинал братът, който бил ненаситен за имане.

БАБИЧКАТА, КОЯТО НЕ ЗНАЕШЕ МЯРКА
НОРВЕЖКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

В една малка бедна къщурка живееха двама души: един стогодишен дядо и една стогодишна баба. Живееха двамината старци сиромашки живот, а къщурката им се намираше далеч от света, някъде на морския бряг. Един ден стогодишната бабичка се наведе да постъкне огъня, че да свари гъбена чорбица, ала не намери нито една съчица и рече:

— Иди, дядо, в гората да събереш малко дръвца, че съм намислила да ти сварят гъбена чорбица.

Дигна се стогодишният старец, взе едно въженце и тръгна към гората. Вървя, вървя — стигна под дърветата. Седна край пътя да си почине и като си отдъхна, прегъна се надве и захвана да събира дръвца. Натрупа цял вързоп от сухи клонки и се опита да го дигне на гърба си, но ръцете му не издържаха и той захвана да вади от вързопа дръвце след дръвце. Не щеш ли — тъкмо когато старецът се опита да дигне втори път вързопа, се и изправи един очилат човек с тояжка. Той му рече:

— Добър ден, старче!

Стогодишният старец дълго гледа непознатия човек и напрегна паметта си да си спомни къде го е срещнал.

— Не ме познаваш — проговори непознатият, — но ние с тебе сме съседи. Ти живееш на същото място, където живея и аз. Само че ти си отгоре на земята, а пък аз съм отдолу. И аз имам като тебе бабичка. Ние с моята бабичка сме много благодарни, тъй като нощем ти и твоята бабичка не се карате и ни оставяте да спиме спокойно. Затуй съм дошъл да ти направя едно добро. Чувай какво ще ти кажа: тръгни по оная пътека, която се вие под вековните дървета. Като повървиш, додето настане залез слънце, ще стигнеш на една полянка. Сред полянката ще видиш бреза, а под брезата — кладенче. Наведи се и пий вода от кладенчето, но гледай да не препиеш много, защото след всяка глътка ти ще се върнеш назад и ще станеш с една година по-млад.

Като изрече тези думи, непознатият човек изчезна в гората. Стогодишният дядо дълго гледа към мястото, където се потули подземният старец, сетне остави вързопа и тръгна по пътеката между вековните дървета. Върви, върви и на залез слънце излезе на полянката, съгледа брезата, чу сладкия шум на кладенчето и бързо коленичи. Почна да пие вода. Пие вода и си чете глътките. Като изпи 70 глътки, той се изправи чевръсто, огледа се в кладенчето и видя във водата един млад тридесетгодишен мъж. Такъв беше станал. Силен и радостен, той се върна по същата пътека, грабна вързопа сухи дръвца с една ръка и му се видя лек като перушина. Насъбра още два пъти по толкова съчки, метна товара на гърба си и бодро се упъти към къщи. На пътната врата го посрещна стогодишната бабичка.

— „Брей — помисли си тя, — кой ли е този млад мъж, който носи сухи дърва?“

Когато подмладеният старец приближи, тя го позна и плесна с ръце:

— Майчице моя, какво е станало с тебе? — почна да вика тя.

Младият мъж й разказа за подземния човек и за вълшебното кладенче. След като чу това, стогодишната бабичка хукна към гората като луда.

А подмладеният мъж премете двора, поправи порутената сграда, свари гъбена чорбица, изпече една бяла погача и седна да чака подмладената си жена. Седи на прага, чака и пее. Весело му е на душата. Мина един час време, минаха два часа — жената все още я няма. Отколе беше мръкнало и притъмняло. Пропяха втори петли. Цяла нощ тридесетгодишният мъж стоя разтревожен и чака жена си. Като се съмна и стана видело, той грабна шапката си и отиде в гората да види какво е станало с милата му жена. И що да види: под брезата до самото вълшебно кладенче ходи едно мъничко двегодишно момиченце с големи бабешки чехли — чехлите на жена му.

— Татко, татенце! — разпери ръце то и се хвърли към младия мъж.

Туй момиченце беше стогодишната бабичка, която без насита беше пила цяла нощ и се беше подмладила с 98 години.

— Ах, детенце — грабна младият мъж двегодишното момиченце, — много си ми ненаситно! Ако беше изпило още две

глътки, щеше да се превърнеш на неродено дете — никога не знаеш мярка. Какво да те правя сега?

И като хвана детето за ръката, младият мъж го поведе към къщурката, край морския бряг — да си го отгледа.

ЧУДНОТО ГЪРНЕ
ДАТСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Един сиромах човек тръгнал към пазара. Той подкарал кравата си да я продава. Насред пътя го срещнал друг селянин, който се връщал от пазара и карал пред себе си една овца.

— Каква хубава овца! — извикал първият селянин и очите му останали в нея.

— Ако искаш, да направим смяна. Аз съм готов да ти дам овцата срещу кравата — отвърнал вторият.

— Искам! — отговорил на драго сърце първият селянин и подал юларчето на кравата си на оня, който карал овцата.

Като заменил кравата, сиромахът кривнал към своята къща и весело повел овцата. Не извървял много път, когато срещу него се задал друг селянин, който стискал под мишница една едра гъска.

— Добра ти среща, побратиме! — извикал оня с овцата. — На пазара ли отиваш?

— Тръгнал съм да продавам тази гъска. Дотегнала ми е — много царевични зърна кълве.

— Щом като искаш да се отървеш от нея — рекъл сиромахът, — отстъпи ми я, а пък аз ще ти дам тази овца. Съгласен ли си?

— Съгласен съм — погледнал го непознатият и му подал гъската. Сиромахът грабнал птицата и бързо потеглил към дома си. Повървял ни малко, ни много, но изведнъж съзрял едно празно гърне, търкулнато накрай пътя.

— Тъкмо за мене гърне! Голяма работа ще ми върши. Я да го заменя срещу тая гъска! — високо извикал той, навел се, грабнал гърнето и на негово място оставил гъската.

Тичешком се прибрал у дома си. Жена му го посрещнала и щом отворила вратата, се провикнала:

— Много ли ти дадоха за кравата?

— Добре ми платиха — отговорил сиромахът. — Аз получих за кравата едно празно гърне.

— Гърне ли? Празно гърне? — разсърдила се жената. — Ти си бил най-загубеният мъж в селото. Где се е чуло и видяло да се заменя една крава за нищо и никакво празно гърне!

— Аз направих две-три замени и вече не мога да върна кравата. Жената сърдито поела гърнето и го сложила на полицата при другите домашни съдини.

Поседяло гърнето малко. По едно време се размърдало насам-нататък и проговорило с човешки глас:

— Дойде ми времето да се поразшетам.

— Къде искаш да се поразшеташ? — учудено го погледнала домакинята.

— В богаташката къща! — отвърнало гърнето, лекичко се търкулнало, скочило на прага и излязло на улицата.

„Търкул-търкул“ — стигнало до богаташката къща, помирисало къде е кухнята и се упътило нататък, откъдето идела миризмата на тенджерите. Готвачката го грабнала от земята, видяла, че е здраво и чистичко, и рекла:

— Тъкмо ти ми трябваш да те напълня с кашица. Наредила и новото гърне при другите съдини с готовото ядене, но то се размърдало и проговорило:

— Дойде ми времето да се поразтъпча.

— Къде искаш да се разтъпчеш? — попитала готвачката.

— Там, откъдето съм пристигнало — отвърнало гърнето и се търкулнало по двора на богаташката къща. Изскочило на улицата и — „тепа-тепа“ — стигнало пак до къщата на своя стопанин-сиромаха.

Седнали домакините, изяли топлата каша и сиромахът казал:

— Добро гърненце си намерихме. То ще ни донася туйцък-онуйцък.

Домакинята го измила и положила пак на полицата да съхне, но нетърпеливото гърне пак се размърдало и проговорило:

— Удари ми часът да се поразшетам!

— Къде ще ходиш сега? — попитала го жената на сиромах.

— В друга богаташка къща! — казало гърнето и се търкулнало там, където се издигал големият дом с високата ограда. Минало през открехнатата пътна врата и право в килера. В килера шетала една девойка, облечена спретнато. Тя го зърнала, щом се търкулнало през прага, и плеснала с ръце!

— Ах, че хубаво гърне! Тъкмо такова ми трябва, за да излея в него маслото, което измих от кравешкото мляко!

И като напълнила с чудесно масло гърнето, тя го положила на полицата, покрила го с похлупачка, за да не го намерят мишките и си тръгнала. Но в туй време гърнето се размърдало и проговорило:

— А пък аз трябва да се поразтъпча!

— Къде ще ходиш? — попитала смаяна прислужницата.

— Там, откъдето съм дошло! — отвърнало гърнето, леко се търкулнало, затрополяло по пода и изскочило на двора.

Право в къщата на сиромаха се прибрало. Няма да ви разказвам с каква радост го посрещнали селянинът и неговата жена. Извадили всичкото масло с лъжица, прибрали го в друг съд, измили гърнето и пак го положили на полицата.

— Ех, мъжо — рекла жената, — ако беше продал кравата и беше купил житено зърно, щяхме да засеем една голяма нива с пшеница и сега, когато имаме масло, можехме да изпечем чудесни питки!

Гърнето чуло тези думи и без да проговори, слязло от лавицата.

— Настана време — рекло то — да се поразшетам!

— Къде ще ходих мило гърненце? — попитали домакините.

— При богатия чифликчия! — отговорило гърнето и се търкулнало право по пътя за чифлика. Накрай градината го срещнал самият стопанин.

— Тъкмо ти ми трябваш! — продумал си той. — Хубаво гърне за отмерване на зърно!

И като грабнал гърнето, чифликчията захванал да го пълни с пшеничено зърно, но тогава се случило чудо невиждано — гърнето ставало все по-голямо и поглъщало всичката пшеница, която стопанинът изсипвал в него. Сто крини погълнало. Най-сетне проговорило:

— А сега настана време да се поразтъпча.

— Къде ще ходиш? — извикал чифликчията.

— Откъдето съм дошло! — отговорило гърнето и се търкулнало към вратата на чифлика.

Лакомият чифликчия прехапал устни и хукнал да го гони.

— Стой! — развикал се той.

Настигнал го насред пътя, навел се и се заловил да гребе насипаното зърно. Нагребал с две шепи, колкото можал, но се навел

толкова много, че паднал в гърнето и потънал в зърното.

— Сега пък — проговорило гърнето — ще се разтъпча с тебе!

И се търкулнало към нивите на селяните. Когато навлязло вътре, неочаквано потънало вдън земя заедно с чифликчията.

Минала зимата, стопили се снеговете. Настъпила пролет и на полето, където се ширели сиромашките ниви, израснали буйни жита.

Сиромахът, който намерил чудното гърне, пожънал много снопи, напълнил житницата си със зърно и неговата стопанка изпекла чудни питки с масло.

ГУЛЧЕЧЕК
ТАТАРСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

В тъмната гора преди много години живеела една вещица, която вършела на хората само големи злини и окото ѝ не мигвало, когато ѝ се паднело някого да погуби.

Вещицата имала един син. Веднъж той слязъл от гората в село го да се поразходи. Там срещнал една девойка на име Гулчечек, която много му се понравила, и той през същата нощ се промъкнал тихичко в нейния дом, запушил ѝ устата да не вика, метнал я върху коня си и се втурнал към гората при своята майка — вещицата. Там заживели тримата заедно: Гулчечек, вещицата и нейният син.

Веднъж младият жених потеглил на далечен път, а невестата си оставил при вещицата. Гулчечек останала при злата старица и много ѝ домъчняло за родното село.

— Пусни ме, моля ти се, да ида на гости при майка си и баща си. Много ми е тежко тука.

— Къде ще вървиш? — извикала вещицата. — Няма да те пусна! Стой тука!

И за да не избяга от къщи младата невеста, свекървата залостила вратата и прибрала ключа в пазвата си.

Една вечер вещицата настанила снахичката си в леглото и тихичко се измъкнала в гората, като забравила вратата отключена. Гулчечек станала и щом видяла, че вратата е отключена бързо си облякла дрехите, наметнала покривалото на главата си, изскочила навън и побягнала през тъмната гора към своето село. Трябва да ви кажа, че преди да тръгне, тя надникнала в затоплената пещ, където вещицата току-що метнала да пече три квасени питки. Извадила ги, пуснала ги в една торбичка и с тях тръгнала. Бягала, бягала, сетне бръкнала в торбичката и започнала да вади питките една след друга и да ги яде. По едно време се върнала вещицата. Втурнала се през отворената врата вкъщи и що да види — снахичката ѝ побягнала, а от питките в пещта нищо не останало. Разлютила се злата старица, три

пъти плеснала с ръце и мигом се превърнала в страшен вълк. Вълкът помирисал насам-нататък — подушил дирите на побягналото момиче и се втурнал да го гони. Захванал да ръмжи:

Мойта опашка — ръжен сноп,
с нея ще те помета.
Питките ми дай назад
или щом като те хвана,
на късове ще ми станеш!

Гулчечек чула отдалеко хрипкавия глас на вещицата, бръкнала в торбичката, но вътре не намерила никаква питка, защото набързо ги била изяла и трите. С какво да залъже свекърва си, която, задъхана, я наближавала?

— Къде да се скрия? — извикало момичето и се озърнало. Наблизо й се мярнало едно старо, разклонено дърво. Втурнало се към него и протегнало ръце:

Моля ти се, старо дърво,
старо дърво, разклонено.
Злата вещица ме гони!
Прибери ме, старо дърво,
скрий ме бързо в свойта пазва!

Домъчняло на старото дърво за Гулчечек. То разтворило широко хралупата, в която зимно време катеричката си криела орехите, а денем долитала една кукумявка и там си почивала. Гулчечек се пъхнала в тъмната хралупа и притихнала.

По едно време под дървото дотърчала вещицата. Захванала с нокти да дере земята. Вдигнала голям вой и рев. Цяла нощ все под дървото се въртяла и не се отдалечавала. А Гулчечек притаила дъх и там останала. Щом съмнало и изгряло слънцето, вещицата се изплашила от светлината и избягала в тъмната гора.

Тогава Гулчечек се измъкнала от хралупата, поклонила се с благодарност на старото дърво и тръгнала по-нататък. А вещицата дочакала втората нощ и когато се спуснала тъмнината, пак се превърнала на вълк и се втурнала по следите на побягналото момиче. Вълкът подушил дирите на Гулчечек и заскърцал със зъби:

Мойта опашка — ръжен сноп,
с нея ще те помета!
Питките ми дай назад
или щом като те хвана,
на късове ще ми станеш!

Гулчечек чула заканата на вещицата и прималняла от страх. Заоглеждала се насам-нататък. Насреща й се ширнала равна полянка, а сред полянката видяла малко бистро езеро. Наближило момичето до езерото и захванало да му се моли:

Вещицата ме настига,
скрий ме, езеро дълбоко,
моля ти се от сърце!

На езерото домъчняло за злочестото подгонено момиче и то мигом решило да го спаси. Развълнувало се, зашумяло и отвсякъде го обкръжило с дълбока вода, тъй че вещицата не успяла да се доближи до девойчето. Вълкът цяла нощ драскал камъните на брега с нокти, надавал грозен вой, зъбил се, но Гулчечек не стигнал. Щом настъпило утрото и се показало слънцето, настръхналият вълк подвил опашка и се мушнал пак в гората. Тогава езерото прибрало отново водата си на старото място и девойчето тръгнало по сухия бряг. То се обърнало към езерото, благодарило му за спасението и тръгнало към родното си село. Вървяло, вървяло, додето слънцето превалило далеко зад планината и пак се скрило. Настанала нова нощ. С голяма мъка Гулчечек се измъкнала от тъмната гора. Далеко някъде съзряла своята родна къщурка и се втурнала към нея. Тя вече смятала, че се е

отървала от вещицата, но изневиделица страшният вълк за трети път изскочил от гората и се втурнал към нея:

Мойта опашка — ръжен сноп,
с нея ще те помета,
дай ми питките, дай, дай
или щом като те хвана,
на късове ще ми станеш!
Гулчечек чула страшния глас на вещицата и прехапала устни.

— Майчице, къде да се дяна? — извикала тя и се озърнала настрани. Накрай гората зърнала една висока бреза. Хвърлила се към брезата, като катеричка се изкачила на най-горните клони и там затреперала като лист.

Пристигнала подир малко вещицата. Захванала да вие страшно, да скърца със зъби и с нокти да рови корените на брезата. В туй време от тъмнината долетял един скворец и кацнал на съседното клонче. А Гулчечек го помилвала с ръка и му се замолила:

Чернооко пиленце,
мила птичко на кака,
вземи едно косъмче
от моята косичка
и го носи у дома,
бързо, мило пиленце!

И като изтръгнала от косата си две черни косъмчета, Гулчечек ги подала на скворека, който ги захапал и литнал към родната къща на девойчето. Щом стигнал, скворецът трепнал към стъклото на прозореца и го докоснал с крила. Старият брат усетил шума на птичите крила и излязъл да види какво има. На вратата — в ключалката — той съзрял две черни косъмчета.

— Какви са тези косъмчета? — попитала братовата му жена.

— Конят ми е минал покрай вратата и си почесал гривата. И без да му мисли много, братът посегнал към лъка на цигулката си и наместо старите изпокъсани косъмчета обтегнал новите.

— Посвири ми — рекла младата жена, — искам малко да поиграя!

И щом нейният мъж потеглил лъка върху жиците, струните изведнъж звъннали и запели с гласа на Гулчечек:

Ръченица не свири,
кръст ме заболя,
и не тропай със крака —
челото ме заболя!

Братовата жена учудено спряла играта:

— Чуваш ли как цигулката свири и говори с човешки глас! Тя не иска ръченица и не може да търпи тропане с крака!

Братът посегнал с пръсти към жиците на лъка и станало чудо: цигулката сама запяла с гласа на неговата изгубена сестричка Гулчечек:

Я излез, братко, погледни
онази бреза висока!
Най-горе, братко, ще видиш
твоята сестра Гулчечек.
А долу, покрай брезата,
се върти една вещица,
вещица, люта вълчица.
Остави бързо свирнята
и тичай да ми помогнеш!

Братът, като чул тези думи, пуснал цигулката, изскочил навън, грабнал една тояга, метнал се върху коня и препуснал към брезата, която растяла накрай гората. В туй време вълчицата прегризала със

зъби корените на дървото и то се разклатило: замалко да падне заедно с девойчето.

Изневиделица изтрополял конят и братът замахнал с тоягата. Ударил вещицата и тя паднала на земята. Братът поел сестричката си от брезата, наместил я на коня и препуснал към къщи. С голяма радост посрещнали откраднатото момиче майката и бащата.

И аз бях на гости. Вчера отидох, днес се върнах. Пих чай с мед и ме гощаваха с банички. Всички бяха много щастливи.

Синя дреха — наопаки ушита
Белоруска народна приказка

Живял един цар, който бил голям познавач. Проводил той веднъж да ударят барабани по цялото царство.

— Слушайте, хора — викнал глашатая. — Който съумее да избяга от царя и да се скрие, ще получи половината царство.

Намерил се между народа един такъв човек. Той се наричал „Синя дреха — наопаки шита“. Явил се в двореца пред царя и рекъл:

— Аз, царю, мога тъй да се скрия, че ти няма да ме намериш никъде.

— Добре — изгледал го царят, — ако смогнеш да се сриеш от окото ми, половината царство ще бъде твое. Не успееш ли, ще накарам палача да ти отсече главата. Приемаш ли?

— Приемам.

— Подпиши се! — викнал царят.

Подписал се Синята дреха — наопаки шита и захванал да се укрива. Докато стоял пред царя, той бил напет юначага, но щом се втурнал по двора, неусетно се превърнал в черна катеричка. Додето се промъкне под пътната врата, мигом станал бял хермелин и щом излязъл на полето, полетял стремително, превърнат в заек.

Бягал, бягал, бягал, преминал границите на девет държави и се намерил в десетата. Пред очите му се ширнала една безконечна ливада. Нагазил заекът в ливадата и се преобразил на три шарени цветенца.

Царят не проводил никого да го гони и да го търси, а на другия ден бръкнал в едно чекмедже, където държал вълшебната си книга,

разтворил я и заговорил:

— Докато беше пред мене, той стоеше като напет юначага, докато тичаше по двора, той се превърна в черна катеричка, докато мине под пътната врата, мигом стана бял хермелин, а щом излезе на полето, видях го вече превърнат в заек. Отмина девет държави и се намери в десетата. Там се изправи сред една безконечна ливада, нагази в нея и неусетно се преобрази на три мънички цветенца. Ратаи мои, по-скоро идете в десетата държава, намерете ливадата, откъснете цветчетата и ми ги донесете!

Дигнали се царските хора, полетели с коне, прехвърлили девет граници и се намерили в широката ливада на десетата държава. Там видели мъничките цветенца, откъснали ги, скътали ги в една кърпичка и бързо се върнали назад при своя цяр. Щом царят разгънал кърпичката, пред него се изправил напетият юначага.

— Е, Синя риза, можа ли да се укриеш от мене? — попитал го царят.

— Първия път не можах. Позволи ми, царю, още веднъж да се скрия.

Царят кимнал с глава.

— Може! — рекъл той.

Синя риза — наопаки шита докато стоял пред царя, бил напет юначага, но щом се втурнал по двора, мигом се превърнал в черна катеричка, додето се промъкне под вратата, станал бял хермелин и щом хукнал през нивите, само ушите му стърчали, той бил вече заек. Бягал що бягал, преминал границите на девет държави, прехвърлил се в десетата и там се спрял пред едно езеро, което било покрито с мъх. Отгоре мъх, а отдолу вода. Скочил във водата и за един миг се преобразил на риба костур. Добрал се до самото дъно на езерото и там останал.

На другата сутрин царят отново бръкнал в чекмеджето, извадил вълшебната книга и започнал да нарежда:

— Докато беше пред мене, той стоеше като напет юначага, по двора изтича като черна катеричка, под вратата се провря като бял хермелин и из нивите видях само заешките му уши Потъна през девет царства в десето, там се преобрази на риба костур и се потули в дъното на езерото, покрито с мъх. Хей мои ратаи, по-скоро идете през девет царства в десето. Почистете мъха от езерото, хванете рибата!

Както заповядал царят, тъй направили царските слуги. Прехвърлили девет граници, отишли в десетата държава. Намерили езерото, почистили всичкия мъх, хвърлили мрежа в дълбоките му води, измъкнали рибата костур, загърнали я в една кърпичка и бързо я отнесли на своя цар.

— А бе, Синя дреха — наопаки шита, май че и втория път не можа да се скриеш от мене! — извикал царят, когато младият мъж от риба се превърнал пак на човек и се изправил пред царските очи.

— Господарю, позволи ми да се скрия още веднъж. Царят бил в добро разположение и махнал с ръка.

— От мене да мине! — викнал той.

Момъкът докато стоял пред царя, бил напет юначага, изтичал по двора като черна катеричка, промъкнал се под вратата като бял хермелин, хукнал през полето като заек, преминал девет царства, отишъл в десетото и спрял пред един много стар дъб, който с корените си навлизал в земята, а върховете му стигали до небето. Заекът чевръсто се метнал нагоре по върховете на дъба. Там той се превърнал в игла, набил се под кората на клона и затихнал. Тъкмо в туй време отнякъде долетяла птицата Нагай и с дъха си усетила, че под кората на дървото има човек.

— Кой се е потулил тука? — попитала тя.

— Аз! — отвърнал Синята дреха.

— Защо си се наврял под кората?

— Крия се.

— От кого?

— Ние с царя познавач играем на криеница. Аз бягам, а той ме търси и намира. Ако и този път ме намери, ще ми отреже главата.

— Аз мога да ти помогна — рекла птицата.

— Скрий ме, добра птичко! До края на живота си ще ти бъда благодарен.

Тогава птицата Нагай го превърнала в мъничка бълха, прибрала го под крилото си и отлетяла към двореца на царя познавач. Влязла през отворения прозорец, затрепкала с крила и изтърсила бълхата в пазвата на царя, който още спял. Щом се пробудил и си измил очите, царят разтворил вълшебната книга и започнал да говори:

— Напреде ми той беше напет юначага, по двора тичаше като черна катеричка, под вратата се промъкна като бял хермелин, хукна

през полето, вече превърнат в заек, отиде през девет царства в десетото, стигна големия дъб, който е пуснал корените си в земята, а с върховете си стига небето. Там заекът се изкачи нагоре, превърна се в игла и се навря под кората на най-горното клонче.

— Идете по-скоро, мои ратаи, отсечете дъба, който е израснал през девет царства в десетото, изгорете го и намерете игличката!

Втурнали се царските слуги, намерили дъба, отсекли го, всичките му клони превърнали на пепел, но никаква игла не намерили. Върнали се пак при царя с наведени глави:

— Не намерихме Синята дреха — наопаки шита!

— Как тъй може да я няма! — гневно извикал царят.

— Няма я и туйто!

Царят излязъл ядосан на прозореца и се провикнал:

— Хей, Синя дреха — наопаки шита! Заповядвам ти, яви се пред очите ми!

А бълхата отговорила с тънко гласче под царската брада:

— Ще се явя, но по-напред събери генералите си! Царят, като чул гласчето, захванал да се оглежда. Въртял се насам-натам, но Синята дреха никъде не се виждал.

Отново погледнал големият познавач през прозореца и пак се провикнал:

— Синя дреха, излез пред мене!

— Ще изляза — отговорила бълхата, — но искам най-напред да събереш генералите си и пред тях да ми припишеш половината си царство, защото те познавам и не ти вярвам. Ти можеш да ме измамиш, ако няма свидетели!

Царят отстъпил, защото нямало какво да прави. Повикал генералите си и пред тях написал царски указ, с който отстъпил половината си царство на Синята дреха.

— Сложи му печат! — извикало гласчето изпод брадата. Щом царят ударил печата, изневиделица бълхата скочила на земята и се превърнала в напет юначага.

— Ето ме и мене! — извикал Синята дреха — наопаки шита посегнал с десницата си и прибрал царския указ. Прибрал си го в джоба и си тръгнал.

От този ден царят престанал да играе на криеница със своите поданици.

ПЕТИМАТА БРАТЯ
КИТАЙСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Далеко-далеко на брега на Южното китайско море в сиромашка бамбукова колиба живеела една майка, която имала петима сина: Лю-първи, Лю-втори, Лю-трети, Лю-четвърти и Лю-пети. Петимата братя си приличали един на друг като пет капки вода. Рожденатa им майка често пъти не можела да ги разпознае и Лю-първи наричала Лю-пети. Но всяко едно от момчетата имало своя дарба, която го отличавала от братята му. Лю-първи, като се наведял на брега и захванел да пие вода, можел да погълне цялото море и пак да го излее от устата си, ако поиска. Лю-втори влизал в буйно накладен огън, без да се опари. Лю-трети можел да си протегне краката и да ги удължи, колкото пожелае. Лю-четвърти имал глава, дето сабя не я сече, защото била по-яка от желязото. А най-малкият, Лю-пети, разбирал езика на птиците и на животните и можел да разговаря с тях, както с хората. Майката много се радвала на синовете си, защото били работни момчета, живеели задружно и се облягали един на друг. Всеки се трудел да припечели нещо. Лю-първи мятал изкусно мрежи и изкарвал от морето големи риби. Лю-втори събирал сухи кедрови клони и ги мъкнел вкъщи, за да накладе майка му огъня и изпече рибата. Лю-трети обработвал оризовата нива, Лю-четвърти жънел пшеницата. А най-малкият, Лю-пети, бил пастир на домашните овце. И додето стадото мирно хрупало тревица, овчарчето разговаряло с птичките, надбягвало се със сърнетата и играело на гоненица със зайчетата, които не се бояли от него и сами се навирали в ръцете му.

Веднъж върху морския бряг, където живеели братята, пристигнал един ловец, въоръжен с тежък лък, колчан, провесен на кръста, и остри стрели в колчана. Шапката му била накичена с пауново перо. Той бил господар на целия край и от време на време бродел по горите да стреля диви животни, за да си упражнява ръката.

Накрай гората ловецът видял едно момче с островърха шапка от оризова слама, седнало на тревата, а до него лежала кротичко млада

дива козица, сложила глава на коляното му. То било Лю-пети, най-малкият. Ловецът, щом зърнал задрямалата козица, коленичил на земята, опънал лъка си и насочил стрелата към рогатата горска жителка. Без да се мае нито миг, Лю-пети тихо прошепнал на кози език:

— Бягай, козичке, защото оня звяр ще те убие!

И преди стрелата да звънне, пъргавата коза припнала, направила два големи скока и се изгубила в гората. Не щеш в туй време от горската самотия показал рогата си един стар елен и тръгнал бавно към ловеца, без да го забележи. В очи на злия човек светнал пламък и той насочил стрелата си към голямото животно, но момчето извикало на еленски език:

— Спасявай се!

Еленът мигом се обърнал назад и изчезнал. Изневиделица изскочили три весели зайчета и заиграли хоро около овчарчето. Ловецът тръгнал към тях с опънат лък.

— Бягайте, палави зайчета! — извикало момчето на заешки език и те се пръснали, накъдето им видят очите.

Злият ловец, като разбрал, че още не може нищо да убие, защото овчарчето е приятел на дивите зверове, целият се зачервил от гняв. Пауновото перо затреперало на шапката му. Хвърлил лъка на земята и плеснал три пъти с ръце. Мигом дотърчали неговите войници, въоръжени до зъби.

— Хванете го! — извикал господарят и показал с пръст към малкия Лю.

И щом войниците заобиколили овчарчето, гласът на разгневения ловец екнал повторно:

— Вържете му ръцете! Отведете го в зверилницата и го хвърлете на свирепия гладен тигър — да го разкъса!

Войниците изпълнили заповедта на своя господар, вързали ръцете на Лю-пети и го отвели в зверилницата. Щом отворили желязната врата на клетката и блъснали вътре безпомощното момче, всички си закрили очите, за да не гледат как тигърът ще го разкъса, но като ги отворили пак, войниците зинали от учудване: малкото момче спокойно разговаряло с лютия звяр на тигърски език, а той слушал и радостно въртял опашката си.

Господарят видял всичко и още повече се наежил.

— Прехвърлете момчето в тъмницата! — креснал той на войниците си. — Заповядвам още утре палачът да му отсече главата със стоманения меч!

Войниците отвели мъничкия Лю в тъмницата, която била оградена с каменна стена — висока пет човешки боя. Щом заключили вратата, малкият затворник обърнал очите си към небето и видял едно птиченце, което хвърчало наблизо. Лю-пети заговорил на птичи език и се помолил на крилатата гадинка да литне към бамбуковата колиба на морския бряг и да отнесе едно писъмце до братята му. В писъмцето пишело: „Мили братя, елате ми на помощ! Злият господар заповяда да ме заключат в тъмницата и утре ще ми отсекат главата, ако не ми помогнете!“

Птичето литнало с писъмцето в човката си и го отнесло на братята. Същата нощ се вдигнали двама от братята — Лю-трети и Лю-четвърти. Слезли в града и спрели пред стената на тъмницата. Лю-трети казал на Лю-четвърти:

— Настана потайна доба. Пазачите са заспали. Качвай се на гърба ми да те прехвърля през стената.

Лю-четвърти яхнал брата си през раменете. Тогава Лю-трети протегнал краката си и ги удължил пет човешки боя. Прекрачил високата стена и влязъл в двора на тъмницата. Оставил там брата си с желязната глава, дето сабя не я сече, а взел мъничкия на раменете си и го изнесъл навън. Тъмничарите не разбрали, че е извършена подмяна, защото Лю-четвърти приличал досущ на Лю-пети.

На другия ден тъмничарите помъкнали Лю-четвърти към градския площад, където го чакал палачът с тежкия стоманен меч — да му отсече главата. Целият град се събрал да види жестокото наказание. Лю-четвърти си навел главата. Палачът замахнал със страшна сила, но когато ударил шията на момчето, която била по-яка от желязо, мечът се строшил на парчета и в ръцете му останала само дръжката.

Господарят побеснял от ярост и заповядал да отведат момчето върху една висока канара и да го хвърлят отгоре в бездънната пропаст.

Вечерта по същото птиченце Лю-четвърти изпратил писмо до брата си Лю-трети: по-скоро да дойде на помощ. Лю-трети дошъл след полунощ. Удължил си краката, прескочи стената на тъмницата, помогнал на брата си да излезе на свобода и сам той останал на мястото му.

Щом се разсъмнало, тъмничарите повели затворника към високата стена, без да забележат, че той не е същият Лю, чиято шия излязла по-яка от желязото. Отвели го на канарата. Тя била много страшна. Оня, който паднел от нея в пропастта, жив не оставал. Палачите надвесили момчето и го блъснали. Но Лю-трети не трепнал, нито се уплашил. Той само протегнал своите чудни крака, удължил ги, додето стигне дъното на пропастта, и стъпил на здрава земя. Главата му останала горе.

— Хванете го за ръцете! — развикал се господарят. — Изтеглете го и пак го натикайте в тъмницата! А утре накладете голям огън и го изгорете жив!

Тъмничарите издърпали Лю-трети от пропастта и додето го теглели нагоре — той пак скъсил краката си. Заключили го в тъмницата, но през нощта Лю-трети прескочил стената, отишъл си вкъщи и скоро се върнал с брата си Лю-втори. Сложил го на раменете си, прехвърлил го вътре и го оставил на и своето място. Лю-втори, ако си спомняте, не се боял от никакъв огън и на другата сутрин, когато слугите на злия господар стоварили на площада десет коли сухи дърва, направили клада и я запалили, юначното момче не дочакало палачите да го хвърлят, а само скочило в огъня. И когато пламъците угаснали, целият народ, който се бил насъбрал да гледа грозното зрелище, останал поразен. Въглените вече били побелели, а момчето седяло непокътнато и се усмихвало.

— Какъв е този човек — ревнал господарят, — дето тигър не го яде, меч не го сече, в пропаст не пада и огън не го гори? Де се е чуло и видяло един господар като мене да отстъпи пред едно просто селско момче? То трябва да загине! Вържете му камък на шията, откарайте го в морето и го хвърлете на морското дъно. Там да остане!

През последната нощ най-големият брат, Лю-първи, заел мястото на своя брат в тъмницата и зачакал.

Щом се разсъмнало, два кораба опънали платна и отплували в морето. На първия кораб тъмничарите водели Лю-първи с вързани ръце и камък на шията, а на втория се бил настанил жестокият господар с чиновниците си. Насред морето тъмничарите хванали вързаното момче и го хвърлили в дълбочините.

Но то не се удавило, а разтворило устата си и захванало да смуче водата. Господарят и неговите чиновници от другия кораб забелязали,

че морската вода бързо намалява и подводните канари се оголват. Всички пожълтели и се разтреперали от страх. Двата кораба спрели върху острите подводни камънаци тъй като не могли да се задържат прави, се преобърнали. В туй време Лю-първи изсмукал всичката морска вода, излязъл на високия бряг и пуснал водата пак в морето. Напълнил го. Зашумели вълните, но прекатурените кораби не се изправили. Морската стихия погълнала завинаги злия господар и неговите чиновници, които останали на морското дъно.

А народът с голяма радост посрещнал спасението на чудесните братя Лю.

ЛЕДЕНИ ДАНТЕЛИ
КИТАЙСКА ЛЕГЕНДА

Живяла някога в далечната Корея една девойка на име Ок Сун. Тя била такава майсторица, каквато нямало нито в Страната на утринната свежест, нито в земите, където растат стройните кедрови дървета и хората ядат ориз наместо хляб. Чул за нейното изкуство тогавашният цар и заповядал на прислужниците си да му доведат необикновеното момиче. Прислужниците яхнали най бързоходите си коне и тръгнали да изпълнят царската заповед. Подир три дни те се върнали в царския дворец и пред царя и царицата се изправила самата майсторица Ок Сун, облечена в одежда, изтъкана от коприна, нежна като сребърна мъглица, забулила млада пролетна гора, в която духа кротък ветрец и се чуват гласове на току-що пробудени птици.

Царят отворил широко очите си, а царицата плеснала с ръце и попитала момичето:

— Кой направи тази чудна дреха?

— Аз! — тихо прошепнала девойката и скромно навела очи към земята.

— Можеш ли да измайсториш втора дреха, която да няма равна на себе си и да надминава твоята по хубост?

— Мога — отвърнало момичето, — но ще ми бъдат потребни цели три години.

— Ще чакам! — извикала с властен глас царицата и поръчала да отведат Ок Сун в царската подземна работилница, където имало конци, усукани от злато, гранчета от сребро, скъпоценни камъни, събрани от цял свят. Само едно нямало: слънчева светлина не влизала отникъде.

Подземната работилница се намирала на морския бряг и там от зори до мрак се чувало само бученето на морските вълни, които се блъскали със страшен грохот, обливали крайбрежните камъни и утихвали само за един час в полунощ, когато месечината огрявала заспалия царски дворец.

Младото момиче пристъпило плахо в полумрачната работилница, запалило една восъчна свещица и се заловило за работа. То не се докоснало до царските съкровища, а поискало да му донесат само две плетачни куки, направени от слонова кост, и да му съберат паяжините, които бляскат, озарени от слънцето, и трепкат, лъхнати от най-кроткия полъх на гълъбовите крила. Три години денем и нощем заключената в подземието девойка се трудила, изпяла всичките песни, които знаела от майка си, измислила си нови, още по-хубави, каквито никой човек не е слушал, и жадувала за нощните часове, когато морските вълни затихвали и спокойствието навлизало в нейното тревожно сърце, а сънят затварял клепките на очите й.

Минали три години. Един ден Ок Сун повикала главния надзирател на работилницата и му предала своето ръкоделие — да го поднесе на царя и царицата. То било дантела, изплетена от паяжина — трепетна и нежна, — която падала върху човешката коса като застинала морска пяна. Царят останал потресен от нейните изкусни ръце, а царицата преметнала дантелата върху раменете си и станала по-хубава от всичките жени на земята. Тя се огледала в бистрото езеро на градинския фонтан и дигнала молещи очи към царя:

— Ти си могъщ — рекла тя, — господарю мой, направи тъй, че занапред никоя жена да не може да получи такава дантела. Само аз да я нося.

Жестокият цар, който лишил девойката от светлина, кимнал с глава, с което искал да каже че е готов да изпълня молбата на царицата, и повикал главния палач на двореца.

— Отнемете й очите — заповядал той, — за да не може никога да изплете друга дантела като тая, която е изплела.

Втурнал се царският палач в подземната работилница, но какво заварил! От тригодишното денонощно напрежение в полумрака девойката съвсем ослепяла, докато свърши дантелата. Очите й зеели като пресъхнали кладенци.

Прехапал устни палачът и се върнал пак при царя. Попитал го:

— Какво да правя с нея?

— Хвърли я на тигрите! Тя заслужава голяма награда! — викнал гневно царят.

Но когато злодеят блъснал невинното даровито момиче в зверилницата на гладните тигри, то протегнало ръце към тях да ги

помилва по главите и кръвожадните зверове мигом се укротили.

И до ден днешен през зимните нощи Ок Сун ходи невидима от къща на къща и рисува по стъклата на прозорците ония чудесни ледени дантели, които много напомнят нейното някогашно ръкоделно майсторство.

Издание:
Ангел Каралийчев. Приказки от цял свят
Издателство „Пан“, 1998

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.